Lodzer Tageblat № 96

Opłata pocztowa uiszcz. ryczałtem

פרייז 15 גראשען

לאדזשער טאגעבלאט

הייגט 6 זייטען

24-טער יאהרגאנג || 27 kwietnia 1931 r. || מאנטאג, פ' אמור, י' אייר תרצ"א || רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען פון: רעדאקציע 100-57, פון אדמיניסטראציע 100-47.

סענאט וועט היינט בעטראכטען די באהן=הלואה

צי וועט היינט געשלאסען ווער[ע]ן די סיים-סעסיע? — מען ריכט זיך, די סענאט-זיצונג זאל זיין א שטורמישע

אפאזיציע זאל אריינטראגען א רייה דעמאנסטראטיווע פארשלאגען

היינטיגע זיצונג פון סענאט

װ א ר ש א, 26. אפריל (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אויף היינט איז, ווי בעוואוסט, בעשטימט געווארען די זיצונג פון סענאט. אויפ'ן סדר היום געפינט זיך די פראגע וועגען דער באהן-הלואה, און די קרייזען פון ב. ב. קלוב פערזיכערט מען, אז די זיצונג פון סענאט וועט נישט לאנג דויערן. דער פראיעקט פון דער באהן-הלואה וועט אנגענומען ווערען איינשטימיג דורך דער רעגירונגס-מעהרהייט און אזוי ארום וועט דאס שוין זיין די לעצטע זיצונג פון דער איצטיגער סעסיע.

אין די אפאזיציע קרייזען שמועסט מען אבער, אז די זיצונג וועט זיין א שטורמישע און זי וועט שוין בארגישט אזוי גיך פערענדיגט ווערען. די אפאזיציע קלויבט זיך נעמליך אריינצוטראגען א רייה דעמאנסטראטיווע פארשלאגען, וואס וועט פערנעמען פיל צייט און די זיצונג וועט היינט נישט קענען געענדיגט ווערען

1000 יודען זיך געשמדט אין װארשא אין לעצטען יאהר

װ א ר ש א (טעל. פון אונזער קארעספ.) די ווארשאווער קהלה האט צונויפגעשטעלט א סטאטיסטיק פון די אויסגעשיידטע פון דער יודישער קהלה פון מערץ 1930 ביז מערץ 1931. לויט דער דאזיגער סטאטיסטיק האבען זיך אין משך פון לעצטען יאהר געשמדט אין ווארשא 1000 יודען. דאגעגען יודישע פרויען משומדת'ן זענען דאס יאהר געווען ווייניגער, ווי אין די פריהערדיגע יאהרען. דערביי איז פערהאן נאך איין אונטערשיד: בעת יודישע פרויען שמדן זיך געוועהנליך צוליב שידוכים, שיידען זיך יודישע מענער צוליב קאריערע.

רעדע וועגען א"י פון ד"ר דרומאנד שילס

לאנדאן. (יט"א)- דער אנגלא-פאלעסטיין-קלוב אין לאנדאן וועט דעם 5-טען מאי ארגאניזירען אן אויפנאהמע פאר דעם פראטעקטאר פון קלוב לארד סעסיל אף טשעלוואוד, וועלכער האט איבערגענומען דעם פראטעקטאראט נאכ'ן טויט פון לארד באלפור. אויף דער אויפנאהמע וועלען ארויסטרעטען מיט רעדעס ד"ר דרומאנד שילס, דעם ארמסביי נאר (געוו. וויצע-קאלאניען-מיניסטער אין באלדווין-קאבינעט), דעם מאלקאם מאקדאנאלד (דער זוהן פון פרעמיער), פרוי דאנדייל א. אנד. דעם פארזיץ וועט פיהרען דזשעמס ראטשילד. ד"ר שילס וועט רעדען אין נאמען פון דער רעגירונג וועגן דער ארץ-ישראל-פאליטיק.

לאנד=צוזאמענפאר פון בנות אגודת ישראל אין װארשא

פייערליכע ערעפנונג פארגעקומען איז זאל פון ווארשאווער שטאט-ראט

װ א ר ש א. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט 8 אווענד איז אין זאל פון ווארשאווער שטאט-ראט געעפענט געווארען די לאנד-קאנפערענץ פון „בנות אגודת ישראל" אין פוילען.

צום צוזאמענפאהר זענען געקומען 450 דעלעגאטקעס פון 200 שטעט און בערך 2000 געסט, על פי רוב עלטערע פרויען און יונגע קינדער פון די „בית-יעקב"-שולען.

פון מענער זעהט מען אין זאל בלויז א ביסעל זשורנאליסטען און א פאר אגודה-טוער. די ארדנונג אין זאל ווערט געהאלטען דורך פאלוציי.

דער צוזאמענפאהר ווערט געעפענט פונקט 8 אין אווענד דורך פרל. רחל ראזא, די וויצע-פארזיצערין פון דער ווארשאווער בנות אגודת ישראל-ארגאניזאציע.

ביים פרעזידיום-טיש זיצען: די בעקאנטע רבי'צין פיינעלע לעווין, דעם גער רבי'נס שוועגער מרת אסתר'ל בי-הערמאן, וועלכע מען רופט

די העניגין פון גערער הויף

די בעקאנטע קראקאווער אגודה'ניטשקע שרה שענירער, פרויליין גוטמארגען פון לאדז און פרוי וואטשאם פון קראקא.

דעם צוזאמענפאהר בעגריסען די שרשטע דריי יונגע מיידלעך פון די בית יעקב-שולען. די בעגריסונג איז געהאלטען געווען און א פרעכטיגען יודיש, וואס האט געמאכט א גרויסען רושם אין זאל. דערנאך בעגריסט דעם צוזאמענפאהר די פארשטעהערין פון די לאדזער בנות אגודת ישראל פרויליין קאפלא-וויטש און רעד. פרידענזאהן.

די ערשטע זיצונג פערציהט זיך ביז 12 א זייגער ביינאכט און ווערט פערענדיגט מיט'ן געזאנג פון די קינדער פון די בית-יעקב-שולען:

„מיר ישראל'ס טעכטער"

דער צוועק פון צוזאמענפאהר איז צו פערשפרייטען דאס יודישע לשון צווישען די יודישע טעכטער, ענטוויקלען די ליבע צו ארץ-ישראל און קאמף געגען לוקסוס.

די פרויען-דעלעגאטקעס אויפ'ן צוזאמענפאהר געהען אלע באמת זעהר פעשיידען געקליידעט. קיין איינע איז נישט דעקאלטירט.

שמיץ-שטראף פאר א 12-יעהריג קינד

י ר ו ש ל י ם, (יט"א) יט"א האט שוין טעלעגראפיש מיטגעטיילט וועגען פראצעס פון קאל. קיש נעגען דעם יוד שען פרידענס-ריכטער, וואס האט בעשטראפט מיט שמיץ א 12-יעהריג יודיש ייננעל. די פרטים פון דעם פראצעס זענען פאלגענדע:

פאר'ן יודישען פרידענס-ריכטער צוקערמאן איז געשטאנען א יודישע פאמיליע פון קורדיסטאן, ישראל עזרא, זיין פרוי זילפא (זלפה) מיט א מאלטער און א זוהן, וועלכע זענען געבליבען אין א"י לענגער, ווי דריי חדשים, וויפיל עס איז זיי געווען ערלויבט אויף זייער טוריסטען-וויזע. צוקערמאן האט פער'משפט ישראל עזרא'ן, זיין פרוי און טאכטער צו בעצאהלען צו איין פונט שטראף און דעם 12-יעהריגען זוהן — צו דריי שמיץ. חוץ דעם האט צוקערמאן געראטען דעם הויך-קאמיסאר אויסצוווייזען זיין רעכט און דעפארטירען פון א"י די קורדיסטאנער עמיגראנטען-משפחה, הגם זי האט זיך נאך פריהער געווענדעט צו דער מאכט וועגען ערלויבען צו בלייבען אין לאנד.

דער דאזיגער פסק-דין האט ארויסגערופען אן אומגעהויערע אויפרעגונג צווישען דער יודישער בעפעלקערונג געגען דעם פרידענס-ריכטער צוקערמאן. דאס 12-יעהריגע קינד, שרייבט די פרעסע, ווערט בעשטראפט מיט שמיץ בלויז דערפאר, וואס עס איז געבליבען אין לאנד צוזאמען מיט זיינע עלטערן. ווי „יט"א" האט שוין מיטגעטיילט, פראטעסטירען די יודישע אדוואקאטען זיין ירושלים אנצינעהמען אן'אקציע געגען צוקער-מאנ'ען.

בעשטראפט אראבער פאר פערניכטען בוימער אויף קרן-קימת-באדען

י ר ו ש ל י ם, (יט"א) א גרעסערע צאהל אראבער פון דער תיפה-געגענד איז בעשטראפט געווארען צו פערשידענע געלד-שטראפען פאר אויפרייסען און פערניכטען בוימער אויף דעם קרן-קימת באדען אין מפרץ-חיפה געביט. די אלגעמיינע סומע פון די שטראפען בעטרעפט אנ'ערך 100 פונט.

צום טויט פער'משפט'ער רעוואלוציאנער פיהרער

מיט בעגייסטערונג אויפגענומען אין מאדריד

מ א ד ר י ד, 26. אפריל (ספעצ.) קיין מאדריד איז היינט אנגעקומען דער געוועזענער רעוואלוציאנערער קאפיטאן רעבילדי, וואס איז פער'משפט געווארען דורך דער געווער. מאנארכיסטישער מאכט צו טויט-שטראף פאר'ן ארגאניזירען דעם מיליטערישען בונט אין יאקא.

ביי זיין אנקומען האט מען איהם געמאכט שטורמישע אוואציעס.

װאנדערוועלדע פאהרט בעגריסען די שפאנישע רעפובליק

ב ר י ס ע ל, 26. אפריל (ספעצ.) וואנדערוועלד איז היינט ארויסגעפאהרען קיין מאדריד צו בעגריסען די יונגע שפאנישע רעפובליק אין נאמען פון די בעלגישע ארבייטער.

נייער רומענישער פרעמיער װארענט די גייסטליכקייט פאר אנטיסעמיט. פראפאגאנדע

ב ו ק א ר ע ס ט, (יט"א) אין א בריף צום פאטריארך ד"ר מיראן קריסטעא שרייבט דער פרעמיער מיניסטער פראפ. יארגא צוו. אנד., אז אין רומעניען זענען, צום בעדויערן, דא פיל גייסטליכע, וועלכע זוכען צווישען דער בעפעלקערונג האס געגען אנדערש-גלויבונגע. געגען אזעלכע גייסטליכע, שרייבט ווייטער דער פרעמיער, וועט די מאכט קעמפען מיט דער גאנצער שטרענגקייט און זיי זאגאר צווינגען צו פערלאזען דעם גלחים-שטאנד.

די רומענישע פרעסע קאמענטירט זעהר סימפאטיש דעם דאזיגען בריף, וועלכער ענטהאלט א גאנץ דייטליכע געוואנק אויף דער אנטיסעמיטישער פראפאגאנדע פון א טייל פון דער פראוואסלאווער גייסטליכקייט אין רומעניען.

119 יודישע בית-עלמינ'ס געשענדעט אין דייטשלאנד

ב ע ר ל י ן. (יט"א). נאציאנאל-סאציאליסטען האבען אונטערגעצונדען פיל בוימער און די ארומצוימונגען אויף דעם אלטען יודישען בית-עולם אין שטעטעל ציגענהאין. אן'עהנליכע שענדונג פון א יודישען בית-עלם דורך אונטערצינדען איז אויסגעפיהרט געווארען אויך אין פרענשטעט.

די אלגעמיינע צאהל געשענדעטע יודישע בית-עלמינ'ס אין דייטשלאנד האט דערגרייכט 119. אזוי האט מען זיך ערשט איצט דערוואוסט, אז אין משך פון די לעצטע וואכען האבען די בית אנטיסעמיטען געשענדעט די בית-עלמינ'ס אין שעדערמיהל, אשאנענבורג, באווענדען, הארבורג, האכנויט-קירכען, לעווענבערג, פלויען און קרייצענבורג.

פלעגט די פיס
PEDICURE
S. Łódzki

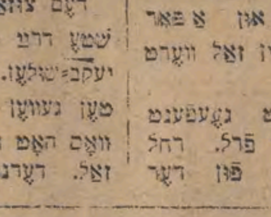

Traugutta 5 (Krótka) m. 18, tel. 170-37
נעמט אן פון 11—2 און פון 4—7 געוו. אסיסטענט ביי מיסטער עלעמאן (הינער-אויגען אנשטאלט אין ווידאן) ספעציאליסט צו בעזייטיגען היהנער-אויגען אן הארנהויט ווי אריינגעוואקסענע נעגעל אהן שמערצן.

Starszy Felczer
M. Rubinstein
וושכאדניא 57
נעמט אן פון 9—10 מיטאג און 7—9 אווענד
טעלעפאן 178-12

Dr. Med. E. Reicher
צוריקגעקעהרט
ספעציאל ארצט
פאר הויט, האר און וועגערישע קראנקהייטען
דיאטערמיע-בעהאנדלונג און עלעקטרא-טעראפיע
פאלודניאווא 28 טעל. 201-93. נעמט אן פון 8—11 פריה און 5—9 אווענד. זונטאג פון 1—2 מיטאג.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען

Dr.med.
Adam Bender
אינערליכע ספעציעל הארץ-קראנקהייטען
נארוטאוויטשא 30, טעל. 214-75
נעמט אן פון 5 ביז 7 נאכמ.

Dr. M. GOLDFARB
זאוואדזקא 18, טעל. 115-93
הויט, האר און געשלעכטס-קראנקהייטען

Dr. Niewiażski
ספעציאליסט
פאר סיפיליס, טריפער און מענער-שוואכע
בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען
אוי עלעקטרא-טעראפיע אנאליזען.
פאר דאמען ספעציעלער ווארטע-זאל.
אנדזשעיא 5 טעל. 159-40
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, און פון 5—9 אוו. זונטאג פון 9 ביז 1 א זייגער נאכמיטאג.

Dr. med.
G. Gersztajn
ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייטען
Traugutta 12 טראוגוטא
Telefon 175-10
נעמט אן פון 11 ביז 1 און פון 7 ביז 8 אווענד.

Dr. med.
A. Szpryngier
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען.
נעמט אן אין לעטשניצע „צענטראלנא" פיעטריק. 62 פון 3—4 און אין דער היים קילינסקיעגא 30 פון 5—7 נאכמ. טעל. 222.27

Dr. A. Mazur
וושכאדניא 65, טעל. 166-01
נעמט אן פון 10—1.30 און פון 4—6 אווענד.

Dr. med H. Różaner
ספעציאליסט פון הויט- און ווענערישע קראנקהייטען און קינדערלאזיגקייט
נארוטאוויטשא 9, טעל. 128-08
נעהמט אן פון 8—10; 5—8 אווענד
א ספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען.

[...] ר[ו]ש-פעלדשער
B. Joskowicz
שטעלט פאקען טעגליך מיט פרישע קראוויאנקע און גיט אויך ארויס שוויאדעצטוועס
פולנאצנא 4 Północna טעלעפאן 141-86
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—6 א זייגער אווענד.

Dr. med. J. LUBICZ
Chirurg-Orteped
ספעציאליסט פון ביינער- און געלענקע-קראנקהייטען פערקרימונגען פון פלייצעס און גלידער, ווי אויך פון גלידער שווינדזוכט.
נדאנסקא 28, — טעל. 183-17
נעמט אן פון 2 ביז 4.30 נאכמיטאג.

Dr. med.
A. S. Tenenbaum
אינערליכע קראנקהייטען
האט זיך איבערגעטראגען
פיעטריקאווער 109
טעלעפאן 220-25

Dr. Wołkowyski
צעגיעלניאנא 4
פריהער (צעגיעלניאנא 36)
טעלעפאן 216-90
ספעציאל-ארצט פאר הויט און וועגערישע קראנק-הייטען און מענער-שוואכע. אלע-ארט אנאליזע בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראלען.
נעמט אן פון 9—2, און פון 5—9 אווענד, בעזונדער ווארטע-זאל פאר פרויען.

ווינער ארטאפעדישע פראצאוניע
-אונטער אויפזיכט פון א דאקטאר ספעציאליסט י- מאכט לויט גיפס-מאדעלען ווקלאדקעס נעגען פלאט-פוס-קינסטליכע פיס, ארטאפעדישע גארסעטען און אפאראטען א. ז. וו. גדאנסקא 28 וו. 1. פון 5—7 אווענד

נייע שטייער-אָרדינאַציע זעט פאָר האַרבע שטראָפן און פאַרשאַרפטע שטייער-עקזעקוציעס

וואַרשאַ, 26. אַפּריל (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) דאָס פינאַנץ-מיניסטעריום האָט אויסגעאַרבעט אַ נייע שטייער-אָרדינאַציע, וואָס איז איבערגעשיקט געוואָרן איידער זי גייט אַריין אין קראַפט צום יוסטיץ-מיניסטעריום.

די נייע שטייער-אָרדינאַציע זעהט פאָר גרויסע שטראָפן און פאַרשאַרפטע עקזעקוציעס. דאָס יוסטיץ-מיניסטעריום דאַרף זיך דעריבער אַרויסזאָגן צי די דאָזיגע עקזעקוציעס וועלען זיין אין הסכם מיט'ן געזעץ.

ערנסטע צווישען קאָמוניסטן אין קראָקאָ

קראָקאָ, 26. אַפּריל (טעלעפאָניש צום „לאָדזשער טאָגעבלאַט") אין די לעצטע טעג זענען אין קראָקאָ דורכגעפיהרט געוואָרען גרויסע אַרעסטען צווישען קאָמוניסטן. צווישען אַנדערע זענען אַרעסטירט געוואָרען 6 סטודענטען פון דער יאַגעלאָנישער אוניווערזיטעט. עס איז קאָנפיסקירט געוואָרען 90 קילאָ קאָמוניסטישע פלוג-בלעטער.

דייטשער שפּיאָן אין פּאָמאָרזשע פאַר'משפט צו 5 יאָהר תפיסה

בידגאָשטש, 26. אַפּריל (טעלעפאָניש צום „לאָדזשער טאָגעבלאַט") דאָ איז פאָרגעקומען דער פּראָצעס געגען לעאָן ספּינסקי, וואָס איז בעשולדיגט געוואָרען אין מיליטערישען שפּיאָנאַזש לטובת דייטשלאַנד. ספּינסקי איז פאַר'משפט געוואָרען צו 6 יאָהר שווערע תפיסה און צו שטענדיגער פּאָליציי-אויפזיכט.

פאַר דער 53-טער סעסיע פון פעלקער-בונד

גענף, 26. אַפּריל. (ספּ.) די 53-טע סעסיע פון פעלקער-בונד עפענט זיך, ווי בעוואוסט, דעם 18. מאַי אין גענף אונטער'ן פאָרזיץ פון דייטשען אויסערן-מיניסטער קורטיוס.

3 טעג פריהער וועט זיך צונויפקומען די קאָמיסיע, וואָס שטודירט די פראַגע וועגען דער אייראָפּעאישער אוניע אונטער'ן פאָרזיץ פון בריאַנד'ן.

אויפ'ן סדר-היום פון דער מאַי-סעסיע געפינען זיך 30 פאַרשידענע ענינים, דאַרונטער די פראַגע וועגען הגר דייטשעסטרייכישער צאָל-אוניע.

אויסער דעם וועט אויסגעהערט ווערען אויף דער סעסיע אַ בעריכט וועגען די פאָרבערייטונגס-אַרבייטען צו דער אַנטוואָפענונגס-קאָנפערענץ, וואָס זאָל פאָרקומען אין מאַי 1932.

די אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון פעלקער-בונד זאָל זיין איינע פון די וויכטיגסטע זייט דער ענטשטעהונג פון דער דאָזיגער אינסטיטוציע אין גענף.

פּראָטעסט פון רומענישע רבנים געגען פּראָיעקטירטער קאַלענדאַר-רעפאָרם

בוקאַרעסט, (יט"א) דער פאַרבאַנד פון די רבנים און אַלט-רומעניען אין דער בוקאַרעסטער רבנים-ראַט אונטער'ן פאָרזיץ פון סענאַטאָר ד"ר ניעמיראָווער האָבען פאַרעפענטליכט אין דער פּרעסע אַ שאַרפען פּראָטעסט געגען די פּראָיעקטען צו רעפאָרמירען דעם קאַלענדאַר אויף אַזאַ אופן, וואָס זאָל צושטערען די סטאַבּיליטעט פון שבת. אין פּראָטעסט ווערען געגעבן בעגרינדעט די מאָטיוון, לויט וועלכע די יודישע עפענטליכקייט מוז זיין ענערגיש געשטימט צו דער פּראָיעקטירטער קאַלענדאַר-רעפאָרם.

געג. יאַזשווינסקי געפעהרליך קראַנק

וואַרשאַ, 26. אַפּריל (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) איז געזונד-צושטאַנד פון געג. יאַזשווינסקי, וואָס איז פּאַראַליזירט געוואָרען אין געריכט, איז איינגעטרעטען אַ פאַרערגערונג.

נייער זאַמעל-בוך וועגען קולטור-פּראָבלעמען אין ארץ-ישראל

ירושלים (יט"א) אַ גרופּע שריפטשטעלער און קינסטלער וועלען דאָ איינגיכען אַרויסגעבען אַ זאַמעל-בוך, געווידמעט ליטעראַטור, קונסט, טעאַטער, מוזיק, פילאָזאָפיע, קריטיק און קולטור-פראַגען. רעדאַקטאָר פון זאַמעל-בוך איז דער יונגער דיכטער גבריאל טאַלפּיר.

די אויפנאַהמע לכבוד דירעקטאָר יעקב לאַנדאו אין בודאַפּעשט

בודאַפּעשט. (יט"א). אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן בעזוך פון גענעראַל-דירעקטאָר פון דער יודישער טעלעגראַפען-אַגענטור ה' יעקב לאַנדאו אין בודאַפּעשט האָט דער פּרעזידענט פון דער בודאַפּעשטער קהלה הויפראַט ד"ר שטערן איינגעאָרדענט אַן אויפנאַהמע.

אין דער אויפנאַהמע האָט זיך בעטייליגט דער אַמעריקאַנער געזאַנדטער אין בודאַפּעשט ה' ניקאָלאַוס רוזוועלט און פיל פּראָמינענטע יודישע פּערזענליכקייטען, ווי דעפּ. געזאַ דעזי, דעפּ. ד"ר פּאַביאַן, פּרעזידענט פון דער גענעראַלישע לאַנדקאַנצליי באַראָן קאָהנער, הרב הכולל ד"ר סימאָן העוועזי, דעפּ. ד"ר מאַרצעלי באַראַקס, דער פּרעזידענט פון דער אָרטאָדאָקסישער לאַנדקאַנצליי אַדאָלף פראַנקל א. אַנד.

נישט סער-דזשאָן האָפּ-סימפּסאָן

ירושלים, (יט"א) עס ווערט אָפיציעל אַפּגעלייקענט, אַז סער דזשאָן האָפּ-סימפּסאָן זאָל נאָמינירט ווערען בראש פון דער א"י-ענטוויקלונגס-לאָמיס-יע. נישט ריכטיג איז אויך די ידיעה, אַז ד"ר ווייצמאַן זאָל האָבען מסכים געווען אויף דער קאַנדידאַטור פון סער סימפּסאָן אויף דעם דערמאָנטען אַמט.

ענגלישע רעוואָלוציעס וועגען דער בעוואָפנונג פון דייטשלאַנד

נייעסטע טאָרפּעדאָ-שיפען און גיך-שיסענדע האַרמאַטן, וואָס קענען צושמעטערן די שטאַרקסטע קריגס-שיפען

בערלין, 26. אַפּריל. (ספּ.) דער „דיילי מייל" איז אַרויס מיט סענסאַציאָנעלע רעוואָלוציעס וועגען דער בעוואָפנונג פון די דייטשע קריגס-שיפען. לויט די דאָזיגע רעוואָלוציעס שטייגען איבער די דייטשע קרייצער-שיפען, וואָס ווערען בעגרינדעט אין זייער מאַנגעוויר לויט'ן ווערסאַילער טראַקטאַט, מיט זייער בעוואָפנונג, גילטיגע און אַנדערע קריגס-מעלות. אַלע אַנדערע שיפען פון דער גאַנצער וועלט.

די קרייצער-שיפען „קעניגסבערג", „קאַרלסרוהע", און „קעלן" זענען פאַרזעהען מיט דיזעל-מאָטאָרען, וואָס קאָנען גיין 18 טויזענד ענגלישע מייל אָהן ברען-זאַפּאַסען.

אויך די בעוואַפנונג פון די דייטשע קרייצער-שיפען בעדייט אַ רעקאָרד אויף דעם געביט. יעדע פון די דאָזיגע שיפען בעזיצט 9 6-צאָליגע גיך-שיסענדע קרופּ-האַרמאַטען, וואָס געבען אַפּ צוזאַמען 72 שאָסען אין אַ מינוט. געגען דאָזיגע האַרמאַטן-פייער וועט נישט קאָנען בייִ שטעהן קיין שום קריגס-שיף.

אויסער דעם האָט דייטשלאַנד טאָרפּעדאָ-שיפען, וואָס האַלטען יעדע 200 טאָן, וואָס ווערען געטריבען פון מאָטאָרען לויט'ן טיפּ פון אַעראָפּלאַן-מאָטאָרען, וואָס ענטוויקלען אַ רעקאָרד-שנעלקייט.

פאַרענטפערנדיג די דאָזיגע רעוואָלוציעס בעשולדיגט די בערלינער פּרעסע די ענגלישע אַדמיראַליטעט אין שפּיאָנאַזש.

געכאַפּט אַ באַנדע געלד-פעלשער

באַראַנאָוויטש. (ספּ. צום „ל. ט.") פּאָליציי האָט דאָ ענטדעקט אַ באַנדע, וואָס האָט זיך פאַרנומען מיט פאַבריצירען פאַלשע 10-זלאָטי-שטיק. די באַנדע איז בעשטאַנען פון 7 פּערזאָן, וואָס האָבען דאָס פאַלשע געלד פאַרשפּרייט אויף גאַנץ פּוילען.

דער הערשט פון דער באַנדע איז אַ געוויסער יערוואָפּני פון וואַרשאַ. ער איז אויך געכאַפּט געוואָרען.

וויצע-פּרעז. ד"ר וויעלינסקי מעהר נישט לייטער פון דער פינאַנץ-אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט

(פּ) ווי מיר דערוויסען זיך, האָט ראַט פּרעזידיום פון מאַגיסטראַט בעשלאָסען אָפּצונעמען פון וויצע-פּרעזידענט ד"ר וויעליגסקי די אָנפיהרונג פון דער פינאַנץ-אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט.

ד"ר וויעלינסקי וועט רעפּרעזענטירען דעם שטאָט-פּרעזידענט אין דער פאַר-קאָמיסיע פאַר דער צייט פון אוהר דויער, ד. ה. בערך 2 חדשים.

פאַר א שטרייק פון די שטאָטישע אַנגעשטעלטע אין לאָדז

(פּ) מאָרגען קומט פאָר אַ פּערוואַלטונגס-זיצונג פון פאַרבאַנד פון די שטאָטישע אַנגעשטעלטע, אויף וועלכער עס וועט בעשטאַט ווערען די פראַגע וועגען דער 15-פּראָצענטיגער רעדוקציע פון די בעאַמטען-פּענסיעס. וואַהרשיינליך וועט פּראָקלאַמירט ווערען אַ פּראָטעסט-שטרייק.

צו דער יודישער בעפעלקערונג אין לאָדז.

(אויפרוף)

גראַד איצט, אין דער צייט פון ווירטשאַפטליכען קריזיס, זענען מיר געצוואונגען זיך צו ווענדען צו דער גאַנצער יודישער בעפעלקערונג מיט מיט דעם הייסען אַפּעל אונז צו העלפען אויסצוהאַלטען און צו ענטוויקלען אונזער אינסטיטוציע. ווייל דוקא אין דער צייט, ווען די אַרבייטסלאָזיגקייט וואַקסט, פערקלענערן זיך די צאָהל פּערזיכערטע אין דער קראַנקען-קאַסע, ווען די מאַטעריעלע רואין דרינגט אַריין אין די ברייטסטע מאַסען, פערגרעסערט זיך די צאָהל פון די, וואָס דאַרפען שנעלע און אומזיסטע מעדיצינישע הילף. דוקא אין דער שווערער צייט פערגרעסערט זיך די צאָהל קראַנקהייטען, די נאָכפראַגע נאָך דער נאַכט-פּאָגאָטאָוויע, נאָך מעדיצינישע מכשירים, משמורים, די צאָהל פּאַציענטען אין פיזיקאַליש-טעראַפּעטישען קאַבינעט און די נאָכפראַגע אויף איבערפיהרען קראַנקע.

„לינת הצדק" האָט נאָך קיינעם נישט אָפּגעזאָגט אין הילף. מיט דער גרעסטער אָנשטרענגונג, דורך די אונגעהויערסטע מאַטעריעלע שוועריגקייטען בעמיהט זיך די פערוואַלטונג אויפצוהאַלטען די אינסטיטוציע אין איהר ברייטסטען פערנעהם. אָבער דער פערלאַנג נאָך הילף שטייגט איבער אונזערע מעגליכקייטען. מיר מוזען דעריבער האָבען די ברייטסטע אונטערשטיצונג פון דער לאָדזער בעפעלקערונג, צו וועלכער מיר ווענדען אונזער איצטיגען הילפס-רוף. מיר האָבען אַלע אויסזיכטען אונזער אינסטיטוציע צו פערברייטערן. קודם-כל מוז אין די נאָהענטסטע וואָכען שוין אָנהויבען צו פונקציאָנירען נאָך אַן אויטאָ-קאַרעטקע ביי אונזער נאַכט-פּאָגאָטאָוויע, כדי זי זאָל קאָנען אַרויספאָהרען צו אַ דאָפּעלטער צאָהל ערקראַנקונגס-פעלען. דער דער היגער נדבן א. י. גראָסלייט האָט אונז געגעבען צוויי דריטעל פון אַ מאָדערנער אויטאָ-קאַרעטקע און די רעשט מוזען מיר אין די נאָהענטסטע טעג אַליין שאַפען. צווייטענס, מוזען מיר שוין אָנהויבען צו רעאַליזירען אונזער גרויסצוגיגען פּלאַן ביים אויפבויען אַ שפּיטאָל און אַן אַמבולאַטאָריום אויפ'ן פּלאַץ, וואָס איז אונז געשענקט געוואָרען אויף פּאָמאָרסקאַ 19 דורך דעם פערשטאָרבענעם מאיר קארפּ ז"ל.

אונזער פערוואַלטונג האָט אָנגעהויבען אַ גרויסע אַקציע, כדי צו רעאַליזירען די דערמאָנטע פּלענער. צו דעם צוועק האָבען מיר אַרויסגעשיקט אין יעדער שטוב, אין יעדען געשעפט, אין יעדען געוועלב אַפּצייכנונגען (נאַליעפּקעס) צו די מינימאַלסטע סומען. זאָל קיינער נישט אַרויסלאָזען אונזערע מענשען, נישט קויפענדיג קיין אָפּצייכנונגען. זאָל יעדער האָבען אַ חלק אין לינדערן דעם וועהטאָג פון אַ קראַנקען, אין טריקענען די טרעהרען פון אַן אומגליקליכען און טרייסטען אַ פערצווייפעלטען.

יודישע בעפעלקערונג פון לאָדז! מיר וואַרטען אויף אייער הילף!

די פערוואַלטונג
פון „לינת-הצדק".

פערבלאָנדזשעט

אַ יונגעל פון 4 יאָהר איז פערבלאָנדזשעט געוואָרען. די סימנים זענען: גרעהט אָנגעטאָן אין אַ ווייס זשאַקעטעל, אַ מאַט-אָזען-היטעל. ווער ס'ווייסט עפּיס וועגען דעם דערמאָנטען יונגעל ווערט געבעטען מודיע צו זיין די פערצווייפעלטע עלטערן ליפּשיץ, פּולנאָצנאַ 14.

דער בעזיצער פון „סטאַוו" פּראָצעסירט זיך מיט'ן לאָדזער מאַגיסטראַט

דאָס העכסטע געריכט אַנולירט די אורטיילען פון ביידע אינסטאַנצען

(—) ווי בעקאַנט, האָט מען אין יאָהר 1917, בעת דער דייטשער אָקופּאַציע, פערשאָטען דעם סטאַוו און דורכגעשניטען דאָרט אַ סקווער, וואָס איז היינט בעקאַנט אונטער'ן נאָמען „נייע גאָס" (גאַר לוטקאַ). פערשטעהט זיך, אַז די דייטשע אָקופּאַציע-מאַכט האָט נישט סתם פערשיט דעם „סטאַוו", וואָס האָט געשמעקט מיט בלי-ערליי ריח-ניחוח-גע-שמעקען, נאָר האָט די בעזיצער פון חגם באָדען, די דאָבראַניצקים און פרענקעלס וועלכע האָבען שטענדיג געהאַט 200—300 רובל וועכענטליכע איינקונפט פון די בוידען, געגעבען אַ געוויסע רעקלאַמאַציע: דאָבראַניצקי האָט בעקומען אַ קאָנצעסיע צו בויען די גרויסע האַנדעלס-האַלע אויף נאָוואָמיעסקאַ 19 און מיט פרענקלען איז געשלאָסען געוואָרען אַן אָפּמאַך, לויט וועלכען ער האָט געזאָלט קריגען אַ גרויסע סומע געלד. אַ קאָנטאַ דערויף איז באַלד געגעבען געוואָרען דעם ה' פרענקעל אין חגר הויך פון אַ פאָר טויזענד דייטשע מאַרק.

בין-לבין זענען די דייטשען געצוואונגען צו פערלאָזען פּוילען און ממילא האָט ה' פרענקעל שוין נישט געהאַט צו וועמען זיך צו ווענדען מיט זיין פאָרדערונג. אין 1927 האָט ער זיך ענטשלאָסען אָנצוקלאָגען דעם לאָדזער מאַגיסטראַט אויף לערך 100 טויזענד זל' מיט פּראָצענטען פאַר דעם שטיק סטאַוו-פּלאַץ. אין דער ערשטער און צווייטער אינסטאַנץ איז די אָנקלאַגע אָפּגעוואָרפען געוואָרען, באשר דער איצטיגער מאַגיסטראַט איז נישט שולדיג אין די חובות, וואָס די אָקופּאַנטען האָבען דאָ פערשאַפט.

ה' פרענקעל האָט מיט זיין תביעה אָנגעשפּאַרט אין העכסטען געריכט. זיין פּראָצענזיע האָבען אונטערגעהאַלטען 2 וואַרשאַווער אַדוואָקאַטען. איינער פון זיי האָט אָנגעוויזען, אַז אַזוי ווי דאָס פּאַר-נומענע שטיק „סטאַוו" האָט געהערט צו ה' פרענקעל און איצט געהערט עס צום מאַגיסטראַט, קומט פרענקלען צו בעקומען פאַר'ן פּלאַץ.

דאָס העכסטע געריכט האָט אָנגעקענט, אַז די טענה איז אַ ריכטיגע און האָט אַנולירט די אורטיילען אין ביידע אינסטאַנצען, איבערוועזענדיג דעם ענין דעם וואַרשאַווער אַפּעלאַציע-געריכט.

זעלבסטמאָרד אין האָטעל „סאַוואָי"

(ד) נעכטען איז אין האָטעל „סאַוואָי" בעגאַנגען זעלבסטמאָרד דער 27-יעהריגער שלאָסער מיקאָלאַי רעמבין, אַ קאַלישער איינוואוינער. ער האָט זיך איינגעשניטען די אָדערן פון די הענד.

אין אַ שווערען צושטאַנד איז ער אָפּגעפיהרט געוואָרען אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

— אין טויער פון הויז אויף פּולמאַנסקי גאַס 64 האָט זיך נעכטען פערסמ'ט מיט יאָדינע די 32-יעהריגע סטאַניסלאַווא זשיראַווסקאַ, פון לאַסק.

פּאָגאָטאָוויע האָט איהר ערטייילט די ערשטע הילף.

יונגע אַראָפּגעפאַלען פון 1. שטאָק

(ד) אויף ווינזשער גאַס 24 איז נעכטען אַראָפּגעפאַלען פון פענסטער פון ערשטען שטאָק דער 5-יעהריגער אַלעקסאַנדער יאַנאָווסקי און צובראָכען דעם לינקען פוס.

די פּאָגאָטאָוויע האָט איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

בילדער-אויסשטעלונג פון קונסט-מאָלער י. מיטלער

אונזער בן-עיר, דער אין לאָדז בעקאַנטער קונסט-מאָלער יעקב מיטלער, וואָס וווינט די לעצטע צוויי יאָהר אין דער מעטראָפּאָליע פון דער קונסט-פּראָדוקציע, אין פּאַריז, אָרדענט איין בקרוב אַן אויסשטעלונג פון זיינע בילדער אין לאָדז.

אויף דער דאָזיגער אויסשטעלונג וועלען מיר האָבען די געלעגענהייט צו זעהען די דערגרייכונגען פון דעם זעהר בעגאַבטען לאָדזער מאָלער פאַר דעם לעצטען פּעריאָד פון זיין שאַפען.

י. מיטלער קומט צו זיין איצטיגער אויסשטעלונג מיט אַ גאַנצער שפע פון פאַרבען און ליניען, די פרוכט פון אָנגעשטרענגטער לאַנגער אַרבייט. מיר וועלען דאָ זעהען צעהנדליגער און ליבע בעקאַנטע פּייזאַזשען, שטודיעס, אַקטען און קאָמפּאָזיציעס, רייך און מענער און ניואַנסירונגען.

די פילע פריינד פון מאָלער אין לאָדז בעמיהען זיך, אַז די אויסשטעלונג זאָל ווי געהעריג אָרגאַניזירט ווערען, כדי צו געבען די מעגליכקייט דעם ברייטען עולם זי צו בעזוכען און צו געניסען פון איהר.

דער שליסעל צום ערפאָלג

איז אַן אַנאָנס אין „לאָדזער טאָגעבלאַט".

פון בויך-שניידונג פאַלען מענשען אין גאַס

(ד) נעכטען זענען פערנאָטירט געוואָרען צוויי פאַלען פון אַ מאָרגענער קרענק, אַ שניידונג אין בויך.

אויף סקאָרופּקי גאַס 9 איז פלוצלונג געפאַלען אין גאַס דער 27-יעהריגער יוזעף יעזשאָווסקי פון פּויזען. דער פּאָגאָטאָוויע-דאָקטאָר האָט איהם אין אַ געפעהרליכען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

דער צווייטער פאַל האָט פּאַסירט אויף פּעטריקאָווער 76. אַ געוויסער סטאַניסלאַוו סטאַנישעווסקי איז געפאַלען אין גאַס מיט שרעקליכע לייב-שמערצען.

אין אַ גאַנץ שווערען צושטאַנד איז ער דורך פּאָגאָטאָוויע אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

מיטינג פון „דת ועבודה"

נעכטען איז פאָרגעקומען אַ מיטינג, גערופען דורך דער יעל.-סאָצ. אַרבייטער פּאַרטיי „דת ועבודה". עס איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע, אין וועלכער עס ווערט פּראָטעסטירט געגען „מזרחי" אין שייכות מיט די אינצידענטען, וואָס זענען לעצטענס פאָרגעקומען צווישען ביידע פּאַרטייען.

דעלעגאַציע פון גייסטיגע אַרבייטער קיין וואַרשאַ

(פּ) מאָרגען פאָהרט אַרויס אַ דעלעגאַציע פון די גייסטיגע אַרבייטער קיין וואַרשאַ, וואָס וועט איבערגעבען דעם פּרעמיער סלאַווען די פּראָטעסט-רעזאָלוציע אין צוזאַמענהאַנג מיט דער קינדיגונג אין דער לאָדזער אינדוסטריע.

אָדזער טאַגעבלאַט

דער רעדאַקטאָרנעמט־אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונט
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skz. poczt. 16
טעלעפאָנען: רעדאַקציע 100-57, אַדמיניסטראַציע 100-47.

ר „גאָלדענער ברונעם“
ז אויסגערונען.

ר ראַב מורא, אַז אַך נעם זיך צו
ן, און וועלכע איך בין גאַרנישט
יונגט. מיינע ידיעות אין הלכות
לען און אויסצייכנונגען זענען זעהר
ן, און ווען נישט מיין איינגעפּויי־
בעשטעהענהייט, וואָלט איך פּשוט
מ, אַז איך האָב אין דעם קיין
ידיעה. און טראָץ דעם וויל איך
רעדען וועגען דעם ספּעציעלען
ענעם מעדאַל פון שפּאַניען. נאָר
על איך דאָ זיין זעהר פאָרזיכטיג
ל זיך נישט צו טיף אַריינלאָזען
ים פון חכמת המעדאַליקא, כ׳וועל
פּרובען צו בעשרייבען דעם אויס־
אין דעם קאָליר פון דעם דאָזיגען
ם צאַצקעלע, וואָס האָט בעצירט די
ט פון פיל מעגעגדליכע און אומבע־
ע ד טער׳ס. כ׳מוז דאָס נישט, ווייל
קיינמאָל פאַר מיינע אויגען דאָס
צאַצקעלע, נישט בעט זיך און נישט
מיינע אבות אבותי, און אין ד
ניט פון אונזער משפּחה האָב איך
נישט אָנגעטראָפען קיין אָרט, וואָס
שוין. אַז דער דאָזיגער הויכער
ר, זאָל אַמאָל האָבען בעצירט די
ט פון מיינע אבות, פון טאַטע׳ס
אָדער פון דער מוטער׳ס צד. ובכן —
ן צופיל אין דער טיף, נאָר אַזוי
טויבען אַביסעל פון אויבען. כ׳בין
נאָר סומך דערויף, וואָס איך האָב
אַל געלייענט וועגען דעם דאָזיגען
ענעם מעדאַל“ פון שפּאַניען.
ער דאָזיגער מעדאַל איז געווען די
עסטע אויסצייכנונג, וואָס די פאַנטאַזיע
פון דער מענשל כער און קעניגליכער
שאַפט וועגען דאַנקבאַרקייט און אָנ־
קענונג האָט געקענט אויסטראַכטען.
ן דאָזיגער אָרדער איז אַמאָל געווען
ן אויסשליסליכע אייגענטום פון דער
נבורג׳ישער דינאַסטיע און שפּעטער
די איבערגעגאַנגען בתור מתנה אָדער
ירושה אין רשות פון די בורבאָ־
נאָך נעהערען צו דער שפּאַנישער
צלפאָנס דער 13. איז ווינט אויס
ין דער לעצטער גרויס־מייסטער פון
ראָזיגען אָרדער, דער גרויס־מייס־
אליין איז אָבער אויך געווען קרעמ־
און נישט יעדען איינעם האָט ער
שענקען דעם דאָזיגען מעדאַל.
קאַנדידאַט איז צו בעקומען דאָס
מעדאַלכ׳ל פון הימעל האָט יע־
אויפווייזען, אַז זיינע אבות אבותיו
ביז׳ן 14. דור געווען קאַטאָליקען.
נישט ערוב פאַר דער גענויאיגקייט
דער דאָזיגער ידיעה, כ׳דאָב אָבער
אַמאָל געלייענט, און ווייס, אַז
פון 13 דורות קאַטוילישע
האָבען נישט געהאָלפען, עס האָט
זיין גאַנצע 14 דורות. דער טי־
פון דער דאָזיגער חכמה איז
קיינמאָל נישט נתגלה געוואָ־
על פּי שכל קאָן איך דעריבער נישט
צו פאַרשטעהן פאַר וואָס עפּעס
די ציפער 14 און פאַר וואָס איז
גענוג געווען א מין קאַטוילישע
כ׳ווייס נאָר אויף אַזוי פיל, אַז
באָדען האָבען זיך אָפּגעשפּיגלט
גרויסע טראַגעדיעס. נישט איין
קאָפּ פון דעם דאָזיגען „גאָלדענעם
ברונעם“ (אַזוי הייסט דער מעדאַל)
איבערקוקענדיג זיין שלשלת היוחסין
פעולינג אָנגעטראָפען אויף א קליין
אויף א יוד, ווי איהר זעהט מיך א
געריעען. אַזעלכע אונגליקען האָט גע־
טראָפען זעהר פיל פון די שפּאַנישע
טראַן און פון די אַלטע עסטרייכישע
אַריסטאָקראַטישע פּריצים. האָט דאָך
דער בעקאַנטער ליץ פון עסטרייך שוין
פּאַרלאַמענט, גראַף שטערנבערג אויס־
געפונען פון דער ערד א יודישען פּסול
דער סאַמען הייליגער דינאַסטיע פון
האַבּסבורגער.
יודישע חוצפּה איז דאָך ידוע

איצט איז דער „גאָלדענער ברונעם“
אויסגערונען די רעפּובליקאַנישע רע־
און שפּאַניען וועט דאָך מסתמא

נישט בעגליקען איהרע זיהן מיט דער גלאַנצענדער צאַצקע, און די בייזע מענשען וועלען זיך נישט דאַרפען גראָבען אין זייער יחוס־בריף, כדי אויסצוגעפינען גאַנצע 14 דורות קאַטאָליקען. ווען אַזאַ זאַך וואָלט געשעהן אין פּוילען, — וואָלט מען געזאָגט, אַז עפּעס א צאַרישע בעגרעניצונג איז אָפּגעשאַפט געוואָרען... און א מאָדנע זאַך. דער דאָזיגער פאַרגלייך ברענגט מיר אויפ׳ן רעיון א רייה צדדיגע מחשבות, נאַטירליך מעהר טעאָרעטישע, ווי פּראַקטישע. וואָרום אין דער פּראַקטיק וואָלט איך נישט געוואוסט, וואָס זיך מיט זיי אָנצוטאָן. קודם כל וואָלט איך נישט געוואוסט אויף וועלכער אינסטאַנץ זיי אָנצווענדען, אַז דער איינציגער בעפולמעכטיגטער מעקלער, צווישען אונז און די „מאַסגעבענדע אינסטאַנצען“, ר׳ לייבעל מינצבערג, איז זעהר שטאַרק פאַרנומען מיט די וואַהל־ליסטען צו דער יודישער קהלה. אויף זיין פרומען קעפּעלע ליגט נעבעך דער גאַנצער עול פון דער מצוה ובערת את הרע מקרבך — אָפּצורייניגען דאָס פאָלק ישראל פון די אפּיקורסים און „קאָמוניסטען“. וועט ער זיך דאָך ערשט איצט נישט נעהמען פאַרנעהמען מיט אַזעלכע קלייניגקייטען, ווי זאַכען וואָס שטאַמען אַרויס דערפון, וואָס דער „גאָלדענער ברונעם“ איז אויסגערונען.

אָבער טעאָרעטיש וואָלט איך געקענט: ייבאַלד, אַז צו בעקומען דעם מעדאַל פון „גאָלדענעם ברונעם“ דאַרף מען שוין קיין 14 קאַטוילישע דורות נישט האָבען, קאָן דאָך אויך געמאָלט זיין, אַז אויך צו בעקומען, למשל, א פּאַטענט פון א וואַזשני אָדער פון א פּראָמאָציאַ־קאָנדוקטאָר, זאָל מען שוין אַפילו נישט דאַרפען אויפווייזען א מעטריקע... פון א קאַטוילישער פּאַראַפיע? וואָרום מיין געדאַנקען־גאַנג — וואָס איז אגב פאַר קיינעם נישט מחויב, איז אַזאַ: די געשיכטע מיט׳ן „גאָלדענעם ברונעם“, איז א פאַרעלטערטער שטיקעל מיטעלאַלטער, פון דער מיטעלאַלטערליכער פיקאַזאָפיע און פון דער מיטעלאַלטערליכער כ׳לאָזאָפיע דאָס איז שוין איצט נישטא. און משפּט׳ענדיג לויט אונזער שמאָלען שכל — דאַרף עס מאַקע אויך נישט זיין. אין דאָך נעדרונגען. אַז אבער גוואַלד כריכען מיר דאָך אַרוים פאַראַלעלע פון דער מיטעלאַלטערליכער פינסטערניש, און די מיטעלאַלטערליכע פעסטונגען קאָנען נישט בייסטעהן די קלעפּ, וואָס זיי בעקומען פון די מאָדערנע בעגריפען וועגען די רעכט פון׳ם מענש. די מאָנאַרכיעס מיט זייערע גאָלדענע מעטאַלען האָבען אויך נישט געקענט בייסטעהן די דאָזיגע קלעפּ, און דער יחוס־בריף פון 14 קאַטוילישע דורות — אויך נישט. פאַרוואָס זשע זאָל עפּעס דוקא א פאַרבלייבען יענער פאַרעלטערטער און פאַרזשאַווערטער שלאָס וואָס פאַרשליסט די טויערן פון די מלוכה־אַמטען פאַר א מענש, וואָס קאָן אַפילו נישט אויפווייזען אַזאַ יחוס־בריף, אַז ער אליין איז — א קאַטאָליק?

אין שפּאַניע (למשל) וואָלט איצט יעדער יוד געקענט בעקומען דעם מעדאַל פון „גאָלדענעם ברונעם“, און אין פּוילען קאָן ער אַפילו נישט בעקומען דעם פּאָסטען פון א בריף־טרעגער. און ביי אונז איז דאָך שוין פון לאַנג א רעפּובליק, און אַפילו לויט דער קאָנסטיטוציע — לויט דער פּידנער קאָנסטיטוציע, וועלכע מ׳לאָזט נישט לעבען, און מען לאָזט זי אויך נישט שטאַרבען — האָבען מיר דאָך פּשוט א דעמאָקראַטישע רעפּובליק.

די געשיכטע האָט מיטאַמאָל ליב צו טרייבען לצנות און צו מאַכען קאָמעדיע׳ען: אויף איין אָרט איז שוין גרויסער טאָג און אויפ׳ן צווייטען האָבען מיר נאָך — טיפע נאַכט...

ד"ר יהושע טהאָן.

יודישע נייעס

זעקסטע וועלט־קאָנפערענץ פון „וויזאָ“

לאָנדאָן, (ט"א) די זעקסטע צוויי־יעהריגע קאָנפערענץ פון דער אינטערנאַציאָנאַלער ציוניסטישער פרויען אָרגאַניזאַציע („וויזאָ“) וועט פאָרקומען אין באַזעל פון 23־טען ביז׳ן 28־טען יוני, ערב דער ערעפענונג פון 17־טען ציוניסטישען קאָנגרעס. אויפ׳ן טאָגס־אָרדנונג שטעהען א רייהע פראַגען וועגען דער ענטוויקלונג פון די אַרבייטען, וואָס ווערען געפיהרט דורך „וויזאָ“ אין א"י.

רייזע פון בונד־פאָרשטעהער ה׳ פאָרנאַי אין אַמעריקא

ניו־יאָרק, (יט"א) דער „וואָרווערטס“ טיילט מיט אין א דעפּעשע פון לאָס אַנדזשעלאָס, אַז דאָרט האָט געוויילט דער שליח פון „בונד“ אין פּוילען ה׳ פאָרטנאַי (נח), וועלכער האָט אין דער שטאָט געזאַמעלט 1500 דאָלאַר פאַר דער וואַרשאַווער „פאָלקסצייטונג“.

נייער יודיש־וואָהלטעטיגער אַנשטאַלט אין סאַלאָניקי

סאַלאָניקי (יט"א) דאָ איז פאַרגעקומען די פייערליכע ערעפענונג פון א נייעם קינדער־הילף־אַנשטאַלט, וואָס איז געגרינדעט געוואָרען דורך דער חברה „מתנות לאביונים“. אין דער פייערונג האָבען זיך בעטייליגט פאָרשטעהער פון דער מאַכט, ווי אויך א גרויסער עולם. דער נייער אַנשטאַלט וועט אַרויסגעבען טעגליך 800 מיטאָגען פאַר יודישע יתומים און אָרימע קינדער. די בוי־קאָסטען פון נייעם אַנשטאַלט האָבען בעטראָפען 2.000 פונט.

א מתנה פאַר דער בולגאַרישער קעניגליכער פּאָר

סאָפיא, (יט"א) די טעג האָט דאָס קאָנסיסטאָריום פון בולגאַרישען יודענטום איבערגעגעבען דער קעניגליכער פּאָר פון בולגאַריען א קאָסטבאַרע מתנה: א זיבען־אָרעמדיגע מנורה מיט העברעאישע און בולגאַרישע גראַווירטע אויפשריפטען. די מנורה איז געמאַכט געוואָרען אין דער ירושלים׳ער קונסט־שולע „בצלאל“.

ארגאַן פון ענגלישען קאָלאָניאַל־מיניסטעריום מוסר׳ט די אַראַבישע עקזעקוטיווע

אנפראַגע אין ענגלישע פּאַרלאַמענט וועגען נישט גלייכער בעהאַנדלונג פון יודישע און אַראַבישע אַרעסטאַנטען ארץ־ישראל־תפיסות

לאָנדאָן, (יט"א) דער האַלב־אָפיציעלער אָרגאַן פון דעם קאָלאָניאַל־אַמט „ניר איסט ענד אינדיא מאַגאַזין“ שרייבט אין א לייט־אַרטיקעל, אַז די בעדינגונגען, וואָס די אַראַבישע עקזעקוטיווע שטעלט פאַר אינטערהאַנדלונגען מיט דער ענגלישער רעגירונג, זענען באמת זעהר שווערע, אָבער די רעגירונג וועט זיך געפינען אין אַן אויסערגעוויינליך אונגינסטיגער לאַגע, אויב זי וועט זיך אידר נישט איינגעבען צו דערגרייכען צו א הסכם פון אַלע דריי צדדים, אין וואָס עס זענען פאַראינטערעסירט אַלע אָהן אויסנאַהם א"י־איינוואוינער.

מעגליך, שרייבט ווייטער „ניר איסט“, אַז עס וואָלט געווען גלייכער צו פירען די געשפּרעכען אין ירושלים אַנשטאָט אין לאָנדאָן, עס איז אָבער לויט מעגליך, אַז די רעגירונג זאָל קענען אָננעהמען אויך די צוויי ערשטע בעדינגונגען פון דער אַראַבישער עקזעקוטיווע, און נעמליך: 1) אַז דער אָנטייל פון די אַראַבער אין די פאַרהאַנדלונגען זאָל באַין אופן נישט בעדייטען, אַז די אַראַבער אָנערקענען רעגים ט די יודישע נאַציאָנאַל־היים און 2) אַז די פאַרהאַנדלונגען זאָלען זיך נישט שטיצען אויף דעם מאַנדאַט־בריף און אַנדערע דאָקומענטען, וואָס אונטערשטיצען די ציוניסטישע פּאָליטיק.

דער אָפּאַרטוניזם פון דער אַראַבישער עקזעקוטיווע, שרייבט „ניר א סט“, אונטערשיידט זיך שטאַרק פון ד"ר ווייצמאַנ׳ס אָפּאָרטוניזם. דער לעצטער האָט אויך נישט מסכים געווען צו פיהרען פאַרהאַנדלונגען אויפ׳ן סוד פון לאָרד פּאַספילד׳ס ווייס־בוך און דאָך האָט ער אידר איינגעגעבען אַרויסצובעקומען א גינסטיגען מאַקדאָנאַלד־בריף. צי האָט נישט די אַראַבישע עקזעקוטיווע וואָס זיך אָפּצולערנען פון אט דעם היסטאָרישען בייספּיל? פרעגט לסוף דער האַלב־אָפיציעלער אָרגאַן פון קאָלאָניאַל־אַמט.

* * *

לאָנדאָן, (יט"א) אויף דער לעצטער זיצונג פון ענגלישען פּאַרלאַמענט האָט דער ליבאָר־דעפּוטאַט ס. פרימאַן זיך געווענדעט צום אונטערשטאַטס־סעקרעטאַר ד"ר דרומאָנד שילס מ מ פאָלגענדע אַנפראַגע:

צי איז דעם אונטערשטאַטס־סעקרעטאַר בעוואוסט, אַז די טעגליכע שפּייז־נאָרמע פאַר א יודישען פּאָליטישען אַרעסטאַנט אין די א"י־תפיסות בעטרעפט 45 מילס, בעת די טעגליכע נאָרמע פאַר אַראַבישע פּאָליטישע אַרעסטאַנטען בעטרעפט בלויז 11 מילס? פאַרוואָס ווערט פּראַקטיצירט אַזאַ אונגערעכטיגקייט? און צי זענען נאָך דאָ אַנדערע אונטערשיידען, וואָס ווערען דיקטירט דורך דער נאַציאָנאַליטעט פון די אַרעסטאַנטען? לסוף: צי ווערען אונטערנומען שריט, אַז די דאָזיגע דיסקרימינאַציע זאָל אין דער צוקונפט נישט פּראַקטיצירט ווערען?

ד"ר שילס ענטפערט דערויף: עס ווערען נישט געמאַכט קיין שום ראַסען־אונטערשיידען ביים בעהאַנדלען אַרעסטאַנטען אין ארץ ישראל. די א"י־רעגירונג האַלט זיך אָבער ווי ווייט מעגליך אין פּרינציפּ צו געבען א בעזונדערע בעהאַנדלונג פערזאָנען, וועלכע זענען צוגעוואוינט צו א העכערען לעבענס־ניוואָ. ד"ר שילס רעכענט דערפאַר אויס די נעגאַטיווע שפּייז־ליסטען, וואָס פּראַקטיצירען אין די א"י־תפיסות. ענדערונגען אין די נאָרמעס ווערען איינגעפיהרט לויט די עמפּפעהלונגען פון דער מעדיצינישער אויפזיכטס־מאַכט, וועלכע רעכענט זיך נאַטירליך אויך מיט דעם לעבענס־ניוואָ, צו וועלכען דער אַרעסטאַנט האָט זיך צוגעוואוינט אויף דער פרייע.

צווישענרוף פון קאָל. האָוואַרד־בורי: און דעריבער בעקומען יודען פיל מעהר שפּייז ווי אַראַבער!

—=0§0=—

פאַרוואָס איז ד"ר ווייצמאַן נישט געפאָהרען קיין עבר־הירדן?

רעוועלאַציעס פון אתמר בן־אבי אין „דואר היום“.

ירושלים. (יט"א). אתמר בן־אבי האָט אָנגעהויבען פאַרעפענטליכען אין „דואר היום“ א סעריע אַרטיקלען „איך בעשולדיג“. אין דעם ערשטען אַרטיקעל פאַרזיכערט ה׳ בן־אבי, אַז די ארץ ישראל־רעגירונג האָט געצוואונגען ד"ר ווייצמאַן אָפּצוזאָגען זיך פון זיין געפּלאַנטער קאָנפערענץ מיט׳ן עמיר פון עבר־הירדן אבדולאַ און אַז אויף איהר אָנרעגונג האָט דער עמיר צוריקגערופען די אויפנאַהמע, וואָס ער האָט געזאָלט צוגרייטען פאַר ד"ר ווייצמאַנ׳ען, בעת ער האָט געווײלט אין ארץ־ישראל. בעגרינדענדיג זיין בעשולדיגונג, ציטירט ה׳ בן־אבי א בריף פון דעם גענעראַל־סעקרעטאַר פון דער א"י־רעגירונג ה׳ מאַרק יאַנג צו ד"ר ווייצמאַן, אין וועלכען ער שרייבט, אַז די צייט איז נישט צוגעפּאַסט פאַר א וויזיט אין עבר־הירדן און אַז די רעגירונג וועט נישט זיין פאַראַנטוואָרטליך פאַר דער זיכערקייט פון ד"ר ווייצמאַן אין עבר־הירדן. אויך א רייהע אַנדערע פאַקטען, שרייבט ה׳ בן־אבי, בעווייזען, אַז דער הויך־קאָמיסאַר סער דזשאָן טשענסעלאָר האָט פאַרשטעלט דעם וועג פאַר א יודיש־אַראַבישער צוזאַמענקונפט.

דער אויסערגעוועהנליכער גאַנג פון דער אויסערגעוועהנליכער סיים־סעסיע

די פּוילישע פּרעסע וועגען גורל פון ענדעקישען פאַרשלאַג אויסצודריקען אומצוטרוי דער רעגירונג

די אויסערגעוועהנליכע סיים־סעסיע איז שוין פאַרענדיגט און די פּוילישע צייטונגען מאַכען שוין דעם סך־הכל פון די אַרבייטען, וואָס זענען אין משך פון די דריי טעג אָפּגעטאָן געוואָרען אין סיים.

קודם כל די באַהן־הלוואה. דער רעגירונגס־פּראָיעקט וועגען דער פראַנצויזיש־פּוילישער באַהן־געזעלשאַפט אויסצובויען א באַהן פון שלעזיען ביז גדיניא איז אָנגענומען געוואָרען מיט די שטימען פון ב.ב. און יודישען קלוב. די אָפּאָזיציע האָט זיך אַרויסגעזאָגט געגען דעם דאָזיגען פּראָיעקט, אָבער נישט צוליב ריין־זאַכליכע מאָטיוען, נאָר ווייל מען איז — אין דער אָפּאָזיציע.

קיין אַנדערע פראַגען זענען אויף דער סעסיע נישט בעטראַכט געוואָרען צוליב דעם, וואָס דער דעקרעט פון פּרעזידענט האָט אָנגעוויזען אויפ׳ן סדר־היום בלויז די באַהן־הלוואה. און מאַקע דאָס האָט אַרויסגערופען ביי דער אָפּאָזיציע, אַז עס איז אַזש געקומען צו א פאַרשלאַג פון אומצוטרוי־וואָטום פאַר׳ן סיים־מאַרשאַלעק שוויטאַלסקי און פאַר דער רעגירונג. נאַטירליך איז געווען פאָראויסצוזעהן, אַז די דאָזיגע 2 פאַרשלאַגען האָבען נישט קיין שום אויסזיכטען אויף ערפאָלג, ווייל די ב.ב. אליין אהן דער הילף מן הצד קאָן אָפּוואַרפען יעדען פאַרשלאַג, וואָס איז איהר נישט ניחא. אַזוי איז מאַקע געווען מיט׳ן פאַרשלאַג וועגען אומצוטרוי־וואָטום פאַר׳ן סיים־מאַרשאַלעק. אָבער ווען מ׳איז געגאַנגען בעטראַכטען דעם ענדעקישען פאַרשלאַג וועגען אויסדריקען אומצוטרוי דער רעגירונג, איז אויף דער אויסערגעוועהנליכער סעסיע פאָרגעקומען אַן׳אויסערגעוועהנליכע זאַך. דער געוו. מיניסטער און איצטיגער דעפּוטאַט צאַר האָט פאָרגעשלאָגן א פאַרשלאַג אַריבערצוגעהען צו דער טאָגס־אָרדנונג איבער דעם ענדעקישען פאַרשלאַג. דער פאַרשלאַג איז אָנגענומען געוואָרען מיט די שטימען פון ב.ב. און אַזוי אַרום איז דער אומצוטרוי־פאַרשלאַג אַפילו נישט בעטראַכט געוואָרען.

שרייבט וועגען דער דאָזיגער מעשה אַזוי די „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ“:

„די ה"ה שוויטאַלסקי און צאַר האָבען זיך פאַרפּלאָנטערט אין א פּאַראַדאָקס, פון וועלכען זיי וועלען נישט קענען אַרויסקריכען. וואָרום אויב דער פאַרשלאַג פון דעפּ. צאַר האָט בעדייט אַן׳איבערגעהן פון דער דיסקוסיע, איז דאָך אין אַזאַ פאַל נישט פאָרגעקומען די אָפּשטימונג איבער׳ן ענדעקישען פאַרשלאַג. ד.ה. אַז דער פאַרשלאַג איז נישט ערלעדיגט געוואָרען. אויב אָבער דעפּ. צאַר האָט פאַרשטאַנען דעם ענין, אַז זיין פאַרשלאַג האָט אָפּגעוואָרפען דעם ענדעקישען פאַרשלאַג, איז דאָך די דיסקוסיע נישט ריכטיג איבערגעריסען געוואָרען, און אויב אַזוי איז די גאַנצע זיצונג נישט גילטיג. און אין דעם פאַל איז דער ענדעקישער פאַרשלאַג ווייטער אַקטועל, און די רעגירונג געפינט זיך אונטער א פּאַרלאַמענטאַרישער אָנקלאַגע“.

* * *

אין׳ם סך־הכל פון דער סיים־סעסיע שטעלט זיך אויך אָפּ דער „ראָבאָטניק“ אויף דעם דאָזיגען ענין און מיר ברענגען דאָרום די ווערטער:

„די ענדעקעס האָבען אַריינגעטראָגען אַן׳אומצוטרוי־וואָטום פאַר דער רעגירונג אין דער איבערצייגונג, אַז ביי דער דאָזיגער געלעגענהייט וועט אין דער דיסקוסיע ווערען פאַראורטיילט דער פאַקט פון ברעכען די קאָנסטיטוציע. די זיילען וואָס שטיצען די רעגירונג האָבען אָבער גילאָטינירט דעם פאַרשלאַג און האָבען נישט דערלאָזט די אָפּאָזיציע צום וואָרט. זיי מיינען, אַז אַזוי אַרום וועט זיך דאָס פאָלק נישט דערוויסען, אַז עס פאַר א קאַטאַסטראָפאַלער לאַגע ה רעגירונגען פון די דעלעגאַנטען האָבען אַריינגעטריבען דאָס לאַנד“.

* * *

איצט לאָמיר זעהן, וואָס עס שרייבען וועגען דעם ענין די צייטונגען, וואָס שטעהען אויף דער צווייטער זייט פון דער מחנה.

„קוריער פּאָראַנני“ שרייבט:

„דער פאַרשלאַג וועגען דער „דעמיסיע פון דער רעגירונג“ האָט געזאָלט פאַרפירען די סיטואַציע פון דעמאַגאָגיע. די אָפּאָזיציע האָט געמיינט, אַז זי וועט זיך קענען פּראָפּאַגאַנדירען אין א ברייטער דיסקוסיע. פריהמאָרגען האָבען נאָך די אָפּאָזיציאָנעלע צייטונגען אינפאָרמירט, אַז א חוץ דעם לידער פון די ענדעקעס, דעפּ. רובאַרסקי, וועלען אויך אַרויסטרעטען מיט רעדעס די דעפּוטאַטען פון דער לינקער אָפּאָזיציע, דעפּ. ניעדזשיאַלקאָווסקי, ראַנקאָווסקי, פּאַניקאָווסקי און זאַהמקעוויטש, מיט איין וואָרט — ס׳וועט זיין אָרט צו טרייבען דעמאַגאָגיע. עס איז אָבער געשעהן אַנדערש. ס׳האָט זיך געענדיגט בלויז מיט ריבאַרסקי׳ס רעדע און מיט דער רעפּליק פון דעפּ. צאַר. די מעהרהייט איז דאָ איבערגעגאַנגען צו דער טאָגס־אָרדנונג איבער דעם ענדעקישען פאַרשלאַג. מ׳קאָן פאָראויסזעהן, אַז עס וועט זיך צוליב דעם מאַכען א ליאַרם און געוואַלדען. די נערווען פון פאָלק וועלען שוין אָבער דאָס קאָנען אויסהאַלטען, אָפּגעבענדיג זיך א דין וחשבון, אַז די אַלע רעדעס פון די „לידערס“, וועלכע זענען פאַרטיגע אינ׳ם כתב־יד, וואָלטען מיט גאָר נישט געקאָנט אַרויסהעלפען פון די שוועריגקייטען, מיט וועלכע עס קעמפט אַזוי שטאַרק די רעגירונג“.

פ.ס.

די ליבעראַלע קהלה־מעהרהייט אין דאַנציג

וויל נישט קיין שטאַט־סובסידיע

דאַנציג, (יט"א) אויף דער לעצטער זיצונג פון דער דאַנציגער קהלה־רעפּרעזענטאַנץ האָט דער מיטגליד פון דער יודיש־נאַציאָנאַלער פראַקציע ד"ר יצחק לאַנדוי אַריינגעטראָגען א פאַרשלאַג צו פאָדערן פון דעם דורכ׳ן סענאַט בעשטימטען פאָנד פאַר רעליגיעזע קערפּערשאַפטען דעם סכום פון 45.000 גילדען, וואָס קומט פּראָפּאָרציאָנעל דער יודישער קהלה. די דאָזיגע סומע וואָלט ענטלאַסטעט פון די גרויסע שטייערען די קהלה־מיטגלידער.

די ליבעראַלע קהלה־מעהרהייט האָט אָבער דעם פאַרשלאַג אָפּגעוואָרפען. דער פאָנד וועט דעריבער פאַרטיילט ווערען צווישען די קאַטוילישע און עוואַנגעלישע רעליגיעזע קערפּערשאַפטען.

„איזוועסטיא“ פאָדערט איינפיהרען

אַ ספּעציעלען פּאַספּאָרטען־סיסטעם פאַר דעקלאַסירטע

מאָסקווע (ט"א) אין א לייט־אַרטיקעל פאָדערט „איזוועסטיא“ איינפיהרען א ספּעציעלען פּאַספּאָרטען סיסטעם פאַר אַז. גער. דעקלאַסירטע.

אַזאַ סיסטעם, שרייבט „איזוועסטיא“, איז נויטיג, ווייל די דעקלאַסירטע, געוו. סוחרים, געפאַלענע א. אנד. פאַרלאָזען אָפט זייערע פריהערדיגע וואוינערטער, וואו מען קען זיי און מען ווייס זייער פאַרגאַנגענהייט, און בעזעצען זיך אין אַנדערע ערטער, וואו זיי זענען נישט בעקאַנט און קענען זיך אויף פאַרשידענע וועגען אַריינקריכען אין די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען. דאָס קען אויסגעמיטען ווערען, אויב אין די פּאַספּאָרטען פון די דעקלאַסירטע ווערט א ספּעציעלער סטעמפּעל קלאָר אָנגעוויזען, צו וועלכען עלעמענט דער פּאַס־בעזיצער געהערט. דער דאָזיגער דראַסטישער מיטעל, שרייבט „איזוועסטיא“, איז נויטיג בעזונדער׳ס דערפאַר, ווייל אָפט בעזעצען זיך אַרום אין דער אינדוסטריע פּערזאָנען פון א צווייפעלהאַפטער פאַרגאַנגענהייט, וועלכע פיהרען דאָרט א סאַבאָטאַזש־טאַקטיק און נישט זעלטען — א בעהאַלטענע אַנטי־סאָוויעטישע פּראָפּאַגאַנדע.

ווי עס שיינט, וועט דער פאַרשלאַג פון „איזוועסטיא“ ערנסט אויפגענומען ווערען אין די מאַסגעבענדע קרייזען.

יהרער פון דער אוניאָן פון רומענישע יודען

וועגען דער נייער רעגירונג פון פּראָפ. יאָרגאַ

וקאַרעסט. (יט"א) אין אַן׳אינ־ מיט׳ן פאָרשטעהער פון יט"א האָט דער פּרעזידענט פון דער „אוניאָן פון רומענישע יודען“ ד"ר ווילהעלם פילדערמאַן ערקלערט צווי. אַנד. פאָלגענ־ וועגען דער נייער רעגירונג פון יאָרגאַ:

דעם קריזיס האָט דער איצטיגער פּראָפ. יאָרגאַ מעהרערע מאָל זיך אַרויסגעזאָגט געגען דעם עמיטיזם. די דאָזיגע שטעלונג ר אויך געבראַכט צום אויסדרוק געשפּרעך מיט פּרעסע־פאָרשטעה־ אַנצט, ת כף ווי ער האָט איבערגענו־ דעם פּרעמיער־אַמט. מען דאַרף האָפען, אַז אונטער דער רעגירונג פון פּראָפ. יאָרגאַ וועט זיין געזיכערט די רוה און די רעכט פון דער יודישער בעפעלקערונג. איך גלויב, אַז די איצטיגע רעגירונג וועט זיין אומשטאַנד — און וועט אויך — אונטערדריקען אַיעדען פּרוּוו צו שטערען די עפענטליכע רוה דורך אַנטיסעמיטיזם.

אין דער נייער רעגירונג, ערקלערט ווייטער ד"ר פילדערמאַן, איז אַלס אונטערשטאַטס־סעקרעטאַר פאַר די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען נאָמינירט געוואָרען דער פיהרער פון דער „דייטשער פּאַרטיי“ אין רומעניען דעפּ. בראַנדש. די דאָזיגע נאָמינאַציע דאַרף בעגריסט ווערען.

מען דאַרף אָבער ענטשיידען אַרויסטרעטען געגען יעדען פּראָיעקט צו רעגולירען דעם מצב פון די מינדערהייטען דורך ספּעציעלע געזעצען. דאָס וואָלט פאַר די מינדערהייטען געווען אַן׳אונגליק. די מינדערהייטען־פראַגע קען, ביי א יושר׳דיגער אַדמיניסטראַציע, בעשטעהן פאַרענטפערט ווערען אין די ראַמען פון די אַלגעמיינע געזעצען. א ספּעציעלער מינדערהייטען סטאַטוט וואָלט ביי אַלעמען אַרויסגערופען אומצופרידענהייט און וואָלט בלויז געלעגט שטיינער אויפ׳ן ענטוויקלונגס־וועג פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען.

—:0:—

לאדז — 27 אפריל 1931 — מאנטאג, י' אייר תרצ"א, פ' אמור
זון אויפגאנג 4.20 — זון אונטערגאנג 6.52

גרויסע סוחרים און פאבריקאנטען האט מען אפגעשאצט דעם אומזאץ-שטייער מיט חסד

דאגעגען טויזענדער קליינע סוחרים'לעך האט מען איבערגעשאצט ביז 60 פראצ.

(–) דער אומזאץ-שטייער פאר 1930 איז שוין אפגעשאצט. די „נאקאזען" ווערען שוין פונאנדערגעשיקט. דאס רוב היגע שטייער-צאהלער האבען שוין בעקומען די צאהל-צעטלען. און אט שטעלט זיך ארויס, אז נישט קוקענדיג אויף דער אלגעמיינער דערדריקענדער לאגע און טויטקייט, אין האנדעל, האט מען דא איבערגעשאצט דעם אומזאץ אויף 40 – 60 פראצענט, אין פערגלייך מיטן אומזאץ אין יאהר 1929, בפרט.

די קלענערע סוחרים און פאבריקאנטלעך, וואס פיהרען נישט קיין האנדעלס-ביכער, דאגעגען פאר די הורטאוויניקעס און גרויס-אינדוסטריעלער, וועלכע פיהרען ריכטיגע האנדעלס-ביכער, איז דער אומזאץ-שטייער פאר'ן פערגאנגענעם יאהר אויסגעמאסטען געווארען מיט 20—30 פראצענט ווייניגער, ווי פאר 1929. עס איז אפילו קשאה ווי אזוי איז עס מעגליך, אז אשר קאן און שייבלער און גייער זאלען האבען געהאט א קלענערן אומזאץ אין זייערע קליינע קונים א גרעסערן אומזאץ? — בלייבט טאקע א קשיא.

אט דער אומשטאנד בעווייזט נאכאמאל, ווי שעדליך און רואינירענד עס איז דאס איצטיגע סיסטעם פון אומזאץ-שטייער, וואס ברענגט צום אונטערגאנג פון הונדערטער און טויזענדער עקזיסטענצן.

די ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס דארפען אונטערנעמען אנ'ענערגישע אינטערווענץ געגען דעם פערניכטונגס-סיסטעם.

טאג-כראניק

בעשטעטיגונגען פאר פאבאראווע פון 1910

פאבאראווע פון יאהרגאנג 1910, וואס ה בען נאך נישט קיין בעשטעטיגונגען, אז זיי זענען אריינגעטראגען אין די רשימות פון די פאבאראווע, דארפען זיך ווענדען אין דער מיליטערישער קאמיסיע זאוואדזקא 11 (פענסטערל 6), אפצונעמען די בעשטעטיגונגען.

גענעראל-פערזאמלונג פון „עזרת החולים"

ס'איז פארגעקומען די גענעראל-פערזאמלונג פון „עזרת-החולים" (זשגאווסקער ראיאן) און עס איז געוועהלט געווארען א פערוואלטונג פון די ה"ה: פרעזעס—בערנארד ענגעל, וויצע-פרעזעס—משה ראזענבערג און ישי' יאקובאוויטש. סעקרעטאר—ראובן קאפעל, קאסיר—פראפארט, עקאנאם—סקורעצקי. פערוואלטונג: הרב ר' צבי פישהאף, נפתלי בלומענפעלד.

ווי אזוי און ווען דארף מען אפגעבען די „זעזנאניעס" וועגען הכנסה

היינטיגען דאנערשטאג דער לעצטער טערמין

די פעראינטערעסירטע סוחרים, פאבריקאנטען און האנדווערקער דארפען געדענקען, אז נאך ביז'ן היינטיגען דאנערשטאג איז צייט אפצוגעבען די דעקלאראציעס (זעזנאניעס) וועגען הכנסה-שטייער.

ביז'ן היינטיגען דאנערשטאג דארף מען אויך איינצאהלען א העלפט פון דעם הכנסה-שטייער, לויט ווי מען גיט אליין אן די סומע פון דער הכנסה אין דער „זעזנאניע".

אויב אין די פינאנץ-אמטען וועט דאנערשטאג, אין לעצטען טערמין, זיין א געדראנג אזוי, אז מען וועט נישט קענען אפגעבען די דעקלאראציע צו דער רעכטער צייט, קאן מען און מען דארף די דעקלאראציע נאך אין דאנערשטאג אפשיקען ביז 12 ביינאכט אין א „פאלעצאנע" בריף. א „זעזנאניע", וואס ווערט אפגעגעבען אין א שפעטערדיגען טערמין ווערט נישט גענומען אין אכט און אין פאל פון אנ'עווענטועלער איבערשאצונג פון הכנסה-שטייער האט דער פעראינטערעסירטער נישט קיין רעכט אפצוגעבען דערנאך אנ'אפעלאציע אויף דער שטייער-עולה.

פאר אלע וואס געבען אפ די „זעזנאניעס" איז ראטזאם, אז ביים אויסשרייבען די דעקלאראציע זאלען זיי אנגעבען א גענויע קאלקולאציע פון זייער דורכגעמאכטע הכנסה, ד.ה. וויפיל עס האט בעטראפען זייער אומזאץ, וויפיל ס'בעטרעפט די איינקונפט פון יעדען מין ווייכטיגע סחורות וכדומה, אזוי ארום איז מעגליך א גרויסע איבערשאצונג פון דעם שטייער.

פערענדיגט די אויספארשונג וועגען דער צאל-אפערע

(§) אין זיין צייט האט איז לאדז זיך געררודערט וועגען א צאל-אפערע, וואס האט דעם מלוכה-אוצר מיליאנען-שאדענס.

די אפערע איז בעשטאנען דערין, וואס די צאל-דעקלאראנטען פון געוויסע עקספעדיציע-הייזער האבען בשותפות מיט די צאל-בעאמטע דורך מאכינאציעס אנגעווענדעט קלענערע צאהל-נארמעס. איינינע צאל-דעקלאראנטען [...]

נאכט דיזשורנע אין די אפטייקן

היינט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקן: י. קאפראווסקי (נאוואמיעיסקא 15), ס. טראקאווסקא (בזשעזשינער 56) י. ראזענבלום (צגיעלניאנא 12), מ. בארטאשעווסקי (פעטריקאווער 95), קלופש. (קאנטנא 54), ל. משינסקי (זשגאווסקא 59).

טעאטער „פילהארמאניע" נארוטאוויטשא № 20 — לייטונג – א. בעזמאן
די בעסטע אפערעטען-טרופע אין טעאטער „פילהארמאניע".
היינט לעצטער גאסטראל פון די ארטיסטין
פראניא ווינטער און ש. קוטנער
אונטע-פרייזן פון 1 ביז 3 זל. בייטאג און מאנטאג פון 80 גר.—2.50
היינט מאנטאג, דעם 27-טען ד. ח. 9 אווענד לעצטע פארשטעלונג!
דער שטארק אויסגענומענער שלאגער!
צו פארפולערע פרייזען פון 80 גר. ביז 2.50 זל.
פערסישע כלה
אין 3 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון כ. ברוידא.
אין פערסישע כלה צייכנען זיך אויס אין זייערע ראלן: אסטערא—פראניא ווינטער, דוד—שלמה קוטנער, פערען—מ. טרילינג, מאקס יעקב גרינשפאן, דימנע—נינא סיבירצעווא, עבדיה—דוד האמבורגער, ביילע—לובא ראזענבערג פערדין—נתן רייכענבערג. פערגרעסערטער כאר און ארקעסטער אונטער לייטונג פון ל. זעלמאן. גאנץ נייע דעקאראציעס פון מאלער ב. וויטקאווסקי
בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע פון „פילהארמאניע".

נאך דער באהן-קאטאסטראפע אין ראגאוו

א גאנצע וואך וועט דויערן דאס אפרוימען די חורבות; גיט קיין פערברעכן, נאר פערנאכלעסיגונג

די באהן-קאטאסטראפע אין ראגאוו הערט נאך אלץ נישט אויף צו פעראינטערעסירען. די אויספארשונג וועגען די סיבות פון מוראדיגען חורבן דויערט נאך. די השערה אז די קאטאסטראפע איז א רעזולטאט פון אנ'אטענטאט, שטעלט זיך ארויס פאר נישט ריכטיג. ז'ווערט נעמליך פעסטגעשטעלט, אז די באהן-ליניע, אויף וועלכער ס'איז פארגעקומען די קאטאסטראפע איז א לאנגע צייט שוין נישה קאנטראלירט געווארען צוליב דער רעדוקציע פון טעכנישען פערסאנאל. צוליב דעם זענען די שינעס פערפאנטערט געווארען.

דאס אפרוימען די חורבות פון דער קאטאסטראפע וועט נאך געדויערן א גאנצע וואך, די ארבייט דויערט.

דער שאדען פון דער קאטאסטראפע בעטרעפט העכער 5 מיליאן זל.

—=0§0=—

קורסען אין „הזמיר" ביי דער „יוד. טעאטער סטודיע"

די „יודישע טעאטער סטודיע" האט בעשלאסען איינצוארדנען פאר איהרע מיטגלידער ספעציעלע קורסען פאר ליטעראטור, טעאטער-מוזיק, מאלעריי, צו דעם צוועק זענען איינגעלאדען געווארען א רייה בעקאנטע פרעלעגענטען. פרייטאג ד. 1. מאי 9 אווענד קומט פאר אין „הזמיר" די ערשטע לעקציע פון בעקאנטען דיכטער יצחק קאצענעלסאן, וועלכער וועט געבען א ציקל לעקציעס וועגען ליטעראטור.

צוזאמענשטויס פון א וואגן מיט א טראמוויי

2 יונגלעך שווער פערוואונדעט געווארען

אויף דער זגערזשער גאס איז נעכטען פארגעקומען א קאטאסטראפע. דער טראמוויי, וואס קורסירט אויף דער ליניע לאדז—זגערזש האט זיך צוזאמענגעשטויסען מיט'ן פלייש-וואגען, וואס איז אנגעפיהרט געווארען דורכ'ן 16-יעהריגען טשעסלאוו קרישיאק (מארישינער 48). דער וואגען איז אינגאנצען צושמעטערט געווארען. קרישיאק האט בעקומען טיפע וואונדען אין קאפ. דערביי איז אויך שטארק פערוואונדעט געווארען דער 10-יעהריגער רישארד מאיעווסקי, וועלכער איז מיטגעפאהרען מיט קרישיאק'ן.

פריהלינג, אויספלוגען, דאטשע

צוליב די באמת ווארימע וועטער'ס וואס האבען זיך געשטעלט נעכטען און עהערנעכטען, האבען די אונטערשטעטישע טראמווייען נעכטען קורסירט מעהר ווי יעדען זונטאג. די צאהל וואגאנען איז פערגרעסערט געווארען. די צאהל וואגאנען איז פערגרעסערט געווארען. די טראמווייען זענען געווען נעפאקט. נישט קוקענדיג אויף זונטאג, זענען נעכטען שוין פערדינגען געווארען א היפשע צאהל זומער-וואוינונגען נאהענט הינטער לאדז.

דאס טאג-בוך פון פרויען-מערדער לאנדרו

שטוינענדע דאקומענטן צו דער פסיכאלאגיע פון די גרעסטע מאסען-מערדער אין 20-טען יאהרהונדערט

2. דאס שענסטע מעדעל פון בוענאס-איירעס

דער צווייטער צלם אין לאנדרוס נאמען-בוך געפינט זיך געבען נאמען „ברעזיל" אונטער'ן נאמען ברעזיל אז בוהאלטען דאס לעבען פון דער 46-יעהריגער אלמנה פרוי לאבארד-לין.

ווייטער לייענען מיר אין לאנדרו'ס נאמען-בוך:

ברעזיל... +15—27/33... 4,370 די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז אונטער דער אויפמאכער גארנישט-זאגענדיגער בעמערקונג שטעקט די לעבענס-טראגעדיע פון פרוי אלים לאבארד-לין.

פרוי לאבארד-לין איז געבוירען געווארען אין יאהר 1870 אין דער ארגענטינער הויפט-שטאט בוענאס-איירעס. אין איהר צייט האט זי זיך גערעכענט אלס דאס שענסטע מיידעל אין בוענאס איירעס. זי איז אינגאנצען אלט געווען 17 יאהר, ווען אין איהר האט זיך פערליבט דער פראנצויזישער באנקיר לין. דער שידוך איז געווען א גלענצענדער. אלים האט דעריבער פיל נישט געקענט אלים האט דעריבער פיל נישט געקלערט און אין 1887-טען יאהר התונה געהאט מיט'ן רייכען באנקיר. זייער פאמיליע-לעבען איז אבער נישט געווען גליקליך. באנקיר לין איז געווען מיט 22 יאהר עלטער פון זיין יונג ווייבעל. איהר לעבענס-לוסט און טעמפעראמענט זענען גע ווען פרעמד דעם עלטערן און אפגעלעבטען מאן. דערצו זענען נאך די געשעפטען זעהר שלעכט אוועק. באנקיר לין האט באנקראטירט און די גאנצע פאמיליע האט זיך גענומען איבערקלייבען קיין ווענעצועלע. דארט איז אין יאהר 1890 געבוירען געווארען זייער זוהן פרעד. אין עטליכע יאהר ארום איז דער מאן געשטארבען און די יונגע אלמנה איז אוועקגעפאהרען קיין פראנקרייך צו די פריינד פון איהר פערשטארבענעם מאן. ז' האט דארט בעקומען א שטעלע אויף א פאבריק און פערדינט פאר זיך און פאר'ן קינד. אין 1911 איז זי אריבערגעפאהרען מיט'ן זוהן קיין פאריז. דער זוהן איז דערווייל אויסגעוואקסען, געווארען אנ'נגעשטעלטער, חתונה געהאט. די מוטער האט געלעבט צוזאמען מיט די קינדער. עס האט זיך דערווייל אונטערגעריקט די מלחמה. מען האט דעם זוהן מאביליזירט, זיין פרוי האט זיך צוריקגעקעהרט צו איהרע עלטערן און פרוי לאבארד-לין איז געבליבען אינגאנצען אליין.

עס האבען זיך אנגעהויבען צו צ'העלאנגע איינזאמע, אומעטיגע טעג. מרוירוהיג איז געווען פרוי לאבארד-לין אויפ'ן הארצען. צו 45 יאהר האט פרוי שטארק דעם הארבסט פון איהר לעבען, דא איז דאס געפיהל געווארען פערשטארקט דורכ'ן ארגענטינער טעמפעראמענט. און אין א שעהנעם מאי-טאג פון פריהלינג 1915 האט זיך א אינע פון די פאריזער צייטונגען בעוויזען פאלגענדער אנאנס: „אנ'אויסגעבילדעטע הארין פון אנ'אנזאמער פרוי אין מיטעלע יאהרען איז גרייט אנצונעהמען אנ'אנטוויקלטע הארין פון א הער אין אנ'ענגלישער לאגע".

דעם 25-טען מאי האט א ז מאדאם לין'ס וואוינונג אנגעקלונגען אנ'עלעגאנטער העל אין מיטעלע יאהרען, פון ניט דעריגען וואוקס מיט א שווארצער גוט געפלעגטער בארד און א פאר שארפע דורכבאהרנדע אויגען: „גאסטאן פרעט-יע, אינזשיניער ערפינדער", האט ער זיך גאלאנט פארגעשטעלט. ער האט פרוי לין דערציילט ווענען זיין לאנגע לעבען, וועגען זיינע ענטוישונגען, וועגען זיין איינזאמקייט. עס דערנעהנטערט זיך די צייט, ווען א מענש שטרעבט צו האבען א נאהענט הארץ נעבען זיך. מאדאם לין איז פער'כישופט.

אזא עלעגאנטער מענש, אזא קלוגער מענשען, אזא „מאן" האט זי נאך קיין מאל אין איהר לעבען נישט געטראפען. זיי רעדען זיך אפ צו טרעפען אויף מארגען אין א פערמיגען קאפע איהר אין אויטא-רייזע אין זיין ווילע. מאדאם לין שטימט מיט א כף אין. זי נעלפינט איבער די נאכט די לאנדרו, אדער, ווי ער זאגט — אין גערילט, זי פלייבט מיט איהם נעכטיגען אונטער איין דאך. מען זעהט זי נאך רייסענדיג פלו-מען אין דער געהיימניספולער ווילע פון ווערנו'ע. זי קערט זיך צוריק אין פאריז און מעלדעט איהר בעל הבית'טע, אז זי קלייבט זיך אריבער צו איהר חתן.

איהר חתן קומט מיט ארבייטער, מען פאקט איין פרוי לין'ס זאכען און דעם 26-טען יוני 4 אזייגער נאכמיטאג פערלאזט פרוי לין איהר וואוינונג. זי איז גליקליך, זי שיינט.

— „מאדאם טרעהארעל", ווענדעט זי זיך צו איהר בעל-הבית'טע, איך בין גליקליך, אז איך האב אזא חתן בעקומען. ענדליך! בעהאלט אלע בריוו, וואס וועלען אנקומען פאר מיר, איך וועל אייך אנזאגען מיין אדרעס. דערווייל איז דאס נאך א סוד. דארט איז אזוי שעהן, אזוי פיל בלומען זענען דארט דא, איך וועל אייך איינלאדען צו זיך.

מאדאם טרעהארעל קוקט נאך, ווי פרוי לין לאזט זיך אראפ פון די טרעפ. זי פערשווינדט. אויף אייביג...

מעהר האט זי שוין קיינער נישט געזעהן. דערפאר האט זיך אין לאנדרו'ס פרעמיען נאמען-בוך בעוויזען די אויסגעגעבענע בעמערקונג. לאנדרו האט איהר ביסעל ארים מעבעל פערקויפט, דאס זעלבע האט ער געטאן מיט איהרע עטליכע אקציעס. א הרע דאקומענטען האט מען געפונען אין זיין גאראזש.

לאנדרו איז זיך נישט מודה אין מאדאם לאבארד-לין'ס מויט. ער איז ווידער מרמז. אז זי איז אוועקגעפאהרען אין א שאנד-הויז.

— וואו געפינט זיך מאדאם לין? פרעגט דער פארזיצער.

— „דאס אז נישט מיין זאך, איך דארף איהר פריוואט-לעבען נישט ווי סען. דאס גייט אייך אויך נישט אן נישט דער פאליציי, נישט דאס געריכט — ענטפערט לאנדרו.

— „לאנדרו! פארוואס ווילט איהר נישט מעגנויער דערצעהלען וועגען אייערע בעציהונגען צו די אלע פרויען. איך דערמאן אייך נאכאמאל, אז איהר משעלט אייער אייגענעם קאפ!" — זאגט דער פראקוראר.

— מיין קאפ איז מיר טייער, אבער איך וועלט געבעטען, איר איבערלאזען מיין ראלע פון א בעשיידענעם מעבעל-הענדלער. איך זאג זיך גערן אפ פון דער פיקאנטער לאגע, אין וועלכער איהר, ה' פראקוראר, ווילט מיך שטעלען".

אין זאל הילכט אנ'אלגעמיינער געלעכטער.

„די לאגע איז צו ערנסט, עס האנדעלט זיך וועגען לעבען פון א מענשען!" ווארפט ביין צו דער פראקוראר די צווייער.

• • •

די דריטע בעמערקונג אין לאנדרו'ס נאמען-בוך איז:

מאדאם גילען

פראנצאמיע...+15—2/VIII. 21.700 עס ווערט פעסטגעשטעלט, אז דא האנדעלט זיך וועגען דער 50-יעהריגער מאדאם גילען.

אין א פאריזער צייטונג איז ערשינען אנ'אנאנס: „אנ'אליינשטעהענדיגע דאמע אין מיטעלע יאהרען, קינדערלאז און אהן פריינד, מיט א גרעסערע פערמעגען, זוכט בעקאנטשאפט מיט א רייכען עלטערן אין א גוטער מאטעריעלער לאגע". דער ענטפער אויף דעם האט די הויז-וועכטערין פון קראטאטיע גאס 25 גע-געבענט די טיר א סאלידען הערן פון ני-דעריגע וואוקס מיט א לאנגער שווארצער בארד. ער האט זיך נאכגעפרעגט אויף פרוי גילען.

פרוי גילען איז נישט שעהן, זאגאר מיאוס. נישט קולטורעל, גייציג און זעהר עהרגייציג.

„ראול דופאן, קאנסול אין אויס-טראליען שטעלט זיך דער נייגעקומענער פאר.

פרוי גילען ווערט רויט און בלאס: וועגען דעם האט זי נאך געטרוימט. ווע-רען פרוי קאנסול! — וואס קען זיין שעהנער און העכער. ה' דיופאן איז דאך אויך אזוי אינטערעסאנט, דער שווארצער ראק פאסט אזוי צו זיין בלאסען געזיכט, ער פערשטעהט אויך אזוי גוט צו רעדען, אזוי קלוג און א נטעליגענט.

מען קען איהם, נאטירליך, נישט אפ-זאגען, ווען ער שלאגט פאר מאכען מיט איהם א געמיינזאמען אויטא-שפאציר אין זיין אינזאמער ווילע. זי בלייבט דארט, נאטירליך, נעכטיגען און פון דאן אן איז זי גרייט צו געהן נאך איהם, וואו ער וועט זי נאר פיהרען. דיופאן פאהרט אוועק אויף א פאר טעג און פרוי גילען בלייבט אליין אין ווילע. דורך א שלאפ-שפאלט, זעהט זי, אז אין שכנות'דיגען פערשלאסענעם צימער הענגען אויפ'ן וואנד א סך פרויען-קליידער און עס שטעהען און געשטעלט פיל פאר פרויען שיך. עס קומט גראד אן דיופאן. „וואס מיינט דא, קליינע שעלמע?", שרייט דיופאן און דערצעהלט איהר, אז דאס זענען אלץ זאכען, וואס זענען איבערגע-בליבען נאך זיין פערשטארבענער מא-

מען. ער שענקט איהר [...] העמד מיט סאן-טאלענער [...] פון די ענטציקטע מאדאם [...] אלע איהרע שכנ'טעס [...] זי מקנא זיין.

דעם 2-טען אויגוסט האט [...] לען נעמאכט איהר לעצטע [...] ווערנויע, צוריק איז זי שוין [...] נישט געקומען. דופאן-לאנד[רו ...] צייכענט הכנסה: צידרונג, [...] דער, וועש, שפיצען, ווערט[...] אפילו א שטיקל. 21,700 [...] לאנדרו איינקאסירט, דם א[...] פערמעגען, וועלכע פרוי ג[...] געזאמעלט פאר 20 יאהר [...] אלס הויז-פערוואלטערע [...] בחור.

לאנדרו איז זיך נישט מו[דה ...] מיט'ן אלטען תרוץ, ער ה[...] געקויפט ביי פרוי גילען, [...] איהם אויך איבערגעלאזען [...] מענטען.

„און דאס שטיקעל האט [...] קויפט לאנדרו? — פרעג[ט] דער פארזיצער".

„ווען מען קויפט א קאס[...] כען, עפענט מען יעדען [...] ענטפערט אין מאן לאנדרו.

ער בעדרו פסטם אויך, [...] וואו פרוי גילען געפינט זי[ך ...] עהרען-ווארט דערקלערט אי[הר ...] אויסצוזאגען.

„אז דאס געהיימניש [...] ווערט דעם קאפ פון א מאן? [...] זיך צו איהם דער פראקורא[ר].

לאנדרו ווערט אויפגערעג[ט ...] קיין מאל נישט זאגען. איך [...] וואס איך האב נאר איין א[...] וועלכען איך קען אייך פא[ר ...] זאל ווערט א מויטע שטילק[ייט].

מיט פרוי גילען ענד גט [...] פיטעל ווערנויע. לאנדרו'ס קרבנות פאהרען אין זיינ[ע ...] גאמבע. לאנדרו ווערט „דע[ר] גאמבע".

(דאס ווייטערע מאר[גען])

קופאן 113
אויף אומזי[סטע] יורידישע עצ[ות]
דער בעזיצער פונ'ם דאזי[קן] קאן בעקומען אומזיסט עצות דורכ'ן יורי-קאנ[סולט] אונזער רעדאקצי[ע]
גילטיג היינט מא[נטאג] ד. 23. אפריל ביז 8

לאדזשער קליינינקייטען.

אפצייכען-טעג

יעדע אינסטיטוציע, פילאנטראפישע, ווי געזעלשאפטליכע, האט אין איהר בודזשעט פאראויסגעזעהען א פאזיציע פון איהרע הכנסות—אנ'אפצייכען-טאג. דער בירגער איז שוין אזוי צוגעוואוינט צום „בלימעל" אין לאץ. אז ער קוקט אפילו נישט אויף וואסערע צוועק דער אפצייכען איז. יעדע אינסטיטוציע בע-צוועקט דאך עפעס. איין אינסטיטוציע מעהר, א צווייטע ווייניגער.

די אפצייכען-טעג אין לאדז האבען לעצטענס אנגענומען א מאסען-כאראק-טער; פערגאנגענע וואך האבען מיר אין לאדז געהאט „אנ'אפצייכען-וואך"— יעדען טאג אנ'אנדערער „צייכען". יע-רען טאג איז דער בירגער אפגעשטעלט געווארען פון אנ'אנדערע אפצייכען-פערקויפערין.

פערשטעהט זיך, אז יעדער אפציי-כען איז פאר עפעס אנ'אינסטיטוציע, פאר וועלכע מ'קאן זיך נישט אפזאגען נעבען די שפענדע. די טאג-טעגליכע אפצייכענס ברענגען אבער דערצו, אז דער שפענדער אונטערשיידט נישט דעם צוועק און בעגניגענט זיך מיט דער קלענסטער מטבע און דערפון ליידט אין דער ערשטער רייהע—די אינ-סטיטוציע.

די אינסטיטוציעס דארפען אריינ-פיהרען אויף דעם געביט א סדר. א סדר, וועלכער זאל נישט צופיל בע-לאסטען די בירגער און גלייכצייטיג ברענגען א גרעסערע הכנסה.

—וש ן—

לעצטע זיצונג פון דער נאמינירטער צייטווייליגער לאדזשער קהלה-פערוואלטונג

כאראקטעריסטישע דעבאטע וועגן א נייער תלמוד-תורה און יודיש-וועלטליכע שולען

נעכטען איז פארגעקומען די לעצטע זיצונג פון דער צייטווייליגער נאמינירטער קהלה-פערוואלטונג פאר די קהלה-וואהלען.

באלד נאך דער עפענונג ווערט פארגע-לייענט א בריף פון „יטא", וועלכע דאנקט דער קהלה פאר דער אויפנאהמע פון איהר דעלעגאציע. לסוף ווערט אנ-געפרעגט מכח דער סובסידיע, וואס איז געבעטען געווארען פאר „יטא".

דער פארזיצער ה' מינצבערג ער-קלערט, אז דער בודזשעט זעהט נישט פאר אזעלכע אויסגאבען. ד קהלה גע-פינט זיך אין א נעדריקטער פינאנציע-לער לאגע, דעריבער וועט געווג זיין

500 זל. פאר יט"א

פרנס ראובן האפמאן ווייזט אן, אז „יטא" איז א ווינציגע פאליטיש אין נאצ אנאלע אינסטיטוציע. זי דארף דע-ריבער ברייטער אונטערשטיצט ווערען. ער לענט פאר א סובווענץ פון 2000 זל.. זיין פארשלאג פאלט אבער דורך. די מעהרהייט בעשליסט פאר „יטא" נאר 500 זל.

ס'ווערט איבערגעלייענט א בריף פון פארשטעהער פון א לאדזשער פירמע פון דער בעשפייזונגס-בראנזשע וועלכע האט געעפענט אין אנ'אנדער שטאט א פיליע און בעט, אז די קהלה זאל ארויס-געבען א בעשטעטיגונג לטובת איהר, כדי אזוי ארום צו בעזייטיגען די שוועריג-קייטען בעם קריגען אנ'ערלויבניש דארט דאס געשעפט אפען צו האלטען.

ה' מינצבערג זאגט, אז אזא בעשטע-טיגונג קאן מען נישט ארויסגעבען.

פרנס האפמאן איז עמפערט, הלמאי מען האט אזא ענין געגומען בעהאנדלען אויף א פערוואלטונגס-זיצונג. אז א יו-רישע פירמע ווענדעט זיך צו דער קהלה וועגען אזא זאך, קאן מען עס טון בתשואות חן, אהן שוועריגקייטען, און נים מאכען דערפון אנ'עפענטליכען ענין. די קהלה-פערוואלטונג האט אויף איהרע זי-צונגען צו לעזען וויכטיג-וויכטיגערע פרא-גען.

פרנס בערגער ערקלערט, אז ה' האפ-מאן איז זיכער גערעכט, נאר די מעשה איז דא אנ'אנדערע: צו דער קהלה הא-בען זיך וועגען דעם ענין געווענדעט אנ-געזעהענע פערזענליכקייטען און געבעטען יענעם צד נישט אונטערשטיצען, ווייל עס האנדעלט זיך וועגען אנ'ענין, וואס קעהרט זיך אן דעם לאדזשער ראבי-נאט.

נאר אנ'אנדער מענה הערט מען פון ארוו. וויינצמאן. וועלכער זאגט — עס וועט קומען צו מיר און רעדען וועגען א דין-תורה בעם לאדזשער ראבינאט, וועל איך איהם נישט הייסען געהן צום ראבינאט. אויב דער ראבינאט האט געקענט ארויסגעבען דעם בעקאנ-טען

פסק-דין אין ענין מכוה

קאן מען צו איהם נישט האבען קיין צו-טרוי.

עס בלייבט לסוף די בעשטעטיגונג נים ארויסצוגעבען.

א צווייטע דיסקוסיע רופט ארויס אנ'-אפערטע. ד לאדזשער „אגודה" בעזיצט א לא אל, און היות די קהלה האט פער-עפענטליכט

א קאנקורס אויף א לאקאל

אין ראדאגאשטש, וואס זאל פאסען פאר א תלמוד-תורה און קיינער האט נישט אפגעגעבען קיין אפערטע, האט זיך צו-געשטעלט די „אגודה": זי האט א לא-קאל אין ראדאגאשטש, נאר מען דארף ארייגלייגען רעמאנט-קאסטען אין 10 טוי-זענד גילדען.

פרנס ר. האפמאן דריקט אויס זיין צופרידענהייט, וואס די קהלה איז צוגע-טרעטען שאפען א ת"ת פאר ארימע קינדער אין באלוט און ראדאגאשטש. ארימלייט האבען ווירקליך נישט וואו-הין צו שיקען זייערע קינדער לערנען זיך. ער פראטעסטירט אבער, הלמאי די מעהרהייט בעציהט זיך אומגינסטיג בנוגע די הצטרכות'ן פון די ארימע יודען, ווייל די מעהרהייט פון די לאדזשער יודען ווינשט זיך צו שיקען זייערע קינדער אין וועלטליכע בילדונגס-אנשטאלטען און זיי האבען דערצו נישט קיין מעגליכקייט. ד קהלה דארף נאכקומען אויך זייערע בעדערפנישען. אין זיין צייט האט ער, ה' האפמאן, פארגעלייגט מ'זאל סובסי-דירען די „תרבות"-שולען, און מ'האט איהם געהערט, ווי די וואנט. ער לענגט דערום פאר

צושאפען א קהלישע שולע

מיט יודיש און העברעאיש אלס אונ-טערריכטס-שפראכען.

וואס שייך דער אפערטע, פיהרט אויס פרנס האפמאן, דארף מען דאס לאקאל נישט נעהמען, ווייל ס'בעקומט זיך אנ'-איינדרוק, אז די „אגודה" וויל די קהלה זאל איהר צונויפנעהמען א שפילמגר פון האנד... די קהלה וויל בעפרייען די „אגודה" פון א חורבה.

פרנס וויינצמאן מיינט, אז די פראגע וועגען לאקאל פאר א ת"ת איז נישט אק-טועל. מ'דארף אז זינען האבען אויך אנדערע שולען. קודם כל דארף די קהלה בעשליסען צו שאפען א שול מיט יודיש אלס אונטערריכטס-שפראך.

דער פארזיצענדער קומט דעריויף צו אזא אויספיהר:

— איך בין דערפאר — זאגט ער — אז מ'דארף האבען יודישע שולען, כדי

ארויסצורייסען די ציש"א-שולען פון „בונד"

דערצו דארף מען קומען מיט עפעס קאנ-קרעטעס. די ת"ת, וואס ווערט איצט גע-שאפען, וועט געהערען צו דער לאדזשער קהלה. מ'האלט איצט ביי וואהלען. אפשר וועלען די וואהלען געבען אזא רעזולטאט אז די קהלה-מעהרהייט וועט בעשטעהן פון פארמגעשרימענע עלעמענטען, דאן וועלען זיי די ת"ת פיהרען אין זייער גייסט.

פרנס האפמאן שליסט זיך אן אין ארוו. וויינצמאנ'ס פארשלאג מיט דער אבבעמערקונג, אז ס'זאל געשאפען ווע-רען א יודישע שול, אין וועלכער מ'זאל אויך לערנען העברעאיש.

ארוו. וויינצמאן פראטעסטירט געגען ה' האפמאנ'ס פארשלאג און בעט צו פראטאקאלירען, אז פרנס האפמאן שטערט מיט זיין פארשלאג צו שאפען א קהל'ישע יודישיסטישע שול.

פרנס האפמאן ערקלערט, אז ער אנ-ערקענט נישט קיין שום יודישע שול, אין וועלכער מען לערנט נישט העברע-איש.

פרנס י. מ. וואידיסלאווסקי האלט, אז ס'איז איבריג צו דעבאטירען וועגען דער ת"ת. דאס איז זעהר נויטיג, ווייל אין די יודישע שולען וואקסען אויס פון די קינדער „ראזבוינקעס", עם-הארציב און פיינד פון דער רעליגיע.

פרנס וויינצמאן פראטעסטירט שארף געגען דער

בעליידיגענדער בעציהונג צו דער יודישער שולע

אין די קינדער, וואס לערנען אין זיי.

דעם פרנס בערגער ארט נישט ה' האפמאנ'ס זארג, בכן די שטאט וועט זאגען, אז די „אגודה" וויל אגווארפען דער קהלה א חורבה, ווייל ס'איז פער-עפענטליכט געווארען א קאנקורס.

דער סוף איז געווען, אז מ'האט גע-וועהלט א קאמיסיע צו בעקוקען דעם לא-קאל. אין דער קאמיסיע זענען אריין די ה"ה האפמאן, י. מ. וואידיסלאווסקי, יא-קעל וואידיסלאווסקי און ח. מ. ווינ-טרויב.

ארוו. וויינצמאנ'ס פארשלאג וועגען שאפען ביי דער קהלה א יודישיסטישע שולע האט בעקומען

בלויז צוויי שטימען

פון ארוו. וויינצמאן און ר. האפמאן.

פרנס האפמאנ'ס פארשלאג וועגען עפענען א קהל'ישע שול מיט יודיש און העברעאיש האט בעקומען בלויז די שטים פון פארשלאג-שטעלער. ארוו. וויינצמאן האט זיך אפגעהאלטען.

הערמיט איז די זיצונג געשלאסען גע-ווארען.

א בריף אין רעדאקציע

זעהר געעהרטער קאלעגע רעדאקטאר!

דערלויבט דורך דער פערמיטלונג פון אייער חשוב'ער צייטונג זיך צו ווענדען צו די אלע, וואס ווייסען עפעס וועגען דעם אלטען יודישען פאלקס-שרייבער פון לאדז, י ע ק ב מ א ר ג ע נ ש ט ע ר ן אדער — ווי ער האט אויך זיך געחתמעט אויף זיינע פאלקס-ביכלעך—י ע ק ל ל ע ר ע ר, זיי זא-לען זיך שטעלען מיט מיר אין פער-בינדונג און אויסהעלפען מיר מיט ידיעות וועגען דעם דאזיגען פערגע-סענעם שריפטשטעלער. די דאזיגע ידיעות זענען מיר נייטיג פאר אנ'אר-בייט, וואס איך גרייט צו וועגען יעקב מארגענשטערן, דעם מחבר פון אזעלכע, בשעתו פאפולערע מעשה-ביכלעך, ווי „מעשה מג' אחים", „שמחה פלאכטע" א"אנד. אפשר וועלען זיך נאך אפזוכען אין לאדז קרובים און פריינד, וואס האבען אויפגעהיט מארגענשטערנ'ס עזבון, זיינע כתבים, בריף, בילדער, זכרונות וועגען איהם — זאלען זיי זיך שטעלען מיט מיר אין פערבינדונג און מיטהעלפען צו רעסטאווירען א אינ-טערעסאנטע געשטאלט פון דער יודי-שער פאלקס-ליטעראטור.

מיט דאנק פאראויס און בעסטען גרוס

זלמן רייזען.

מיין אדרעס:

Załman Rejzin, W. Pohulanka 17, Wilno.

לאנד-ארבייטער שטורמען א קאמיסיע, וואס שיקט ארבייטער קיין דייטשלאנד

אין שטעדטעל זאגאראוו, לאדזשער וואיעוואודזטווע, זענען פארגעקומען שטורמישע געשעהענישען. דארט איז טעטיג א קאמיסיע צו רעגיסטרירען ארבייטסלאזע סעזאן - ארבייטער אויף ארויסצופאהרען קיין דייטשלאנד. צו דער קאמיסיע האבען זיך געמאלדען פיל לאנד-ארבייטער און פאבריקס-אר-בייטער פון דער גאנצער געגענד. אבער נישט אלע האט מען געקענט צונעה-מען. צוליב דעם איז דער ווערבירונגס-לאקאל געשלאסען געווארען. פאר'ן לא-קאל האבען זיך דאן פערזאמעלט מא-סען מענשען און גענומען ווארפען שטיינער אין די פענסטער. די קאמיס-יע-מיטגלידער האבען זיך געפינען אין געפאהר, ווייל די צווילדעוועטע מענ-שען האבען גענימען איינברעכען די טיר. ס'איז אנגעקומען פאליציי און האט דעם המון פונאנדערגעטריבען.

פערשטארקטע טעטיגקייט אין לאדז לטובת די „תרבות"-שולען

די קריטישע לאגע, אין וועלכער עס געפינט זיך איצט דאס יודענטום בכלל און דאס פוילישע יודענטום בפרט, האט בעזונדערס שלעכט געווירקט אויפ'ן גאנצען העברעאישען שול-וועזען, די העברעאישע שולע שטעהט שטענדיג אויף דער וואך פון אונזער קולטור און היט דאס קינד פון אסימילאציע. איצט, צוליב דער ווירטשאפטליכער ירידה פון די יודישע מאסען, איז דאס שול-וועזען זעהר בעדראהט געווארען.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, קומט פאר מארגען, דינסטאג דעם 28. אפריל, א גרויסער אפצייכנונגס-טאג לטובת די „תרבות"-שולען אין פוילען. די לאדזשער אפטיילונג פון „תרבות" און דער „מרכז עברי" האבען שוין אדורכ-געפיהרט אלע נויטיגע פארבערייטונגען און עס איז צו האפען, אז די זאמלונג וועט האבען ערפאלג.

—=0§0=—

פון יודישען טעאטער

אין יודישען טעאטער אין „פילהאר-מאניע" ווערט היינט צום לעצטען מאל געגעבען „די פערסישע כלה". די אפע-רעטע פערמאגט שעהנע מוזיק. הארי-ציגע נגינים ספעציעלע דעקאראציעס. „די פערסישע כלה" געהט היינט צו ביליגע פרייזען.

שטורמישע אינצידענטן אין לאדזשער מאגיסטראט

דער „וויטרוצי" מיט ד"ר וויעלינסקי האט נאך נישט אויפגעהערט

פערגאנגענעם שבת איז פארגעקומען אנ'אויסערגעוועהנליכע זיצונג פון לאד-זער מאגיסטראט, עס זענען בעטראכט געווארען א רייהע אקטועלע פראגען. די ערשטע פראגע איז געווען וועגען דער 15-פראצענטיגער רעדוקציע פון די בע-אמטען-לוינען. נאך א דיסקוסיע איז בעשלאסען געווארען דערווייל נישט אויסצוצאהלען די 15-פראצענטיגע פענ-סיע-הוספה, אנהויבענדיג פון 1. מאי, און דעם צירקולער פון מיניסטעריום אנצוקלאגען.

ווייטער איז בעטראכט געווארען די פראגע וועגען מאכען אויסגאבען פון שטאטישע געלדער. די פראגע האט רע-פערירט וויצע-פרעז. ד"ר וויעלינסקי, וועלכער האט פעסטגעשטעלט, אז דער מאגיסטראט האט שוין איבערגעשריטען רעם בודזשעט פאר 1930 און אריבער-גענוארפען די דאזיגע סומען אויפן לוי-פענדען בודזשעט-יאהר, הגם די אויפ-זיכטס-מאכט האט דאס בפירוש פער-וועהרט. אזא האנדלונג, האט ער גע-זאגט, איז אונדערלאזבאר. ער האט גע-פאדערט, דער מאגיסטראט זאל וועגען דעם אפגעבען א דין-וחשבון דעם שטאט-ראט, כדי סיי די שטייער-צאהלער און סיי די אויפזיכטס-מאכט זאל זיך דער-וויסען, אויף וואס פאר א צוועקען די זעלבסט-פערוואלטונג גיט אויס די עפענטליכע געלדער.

דער מאגיסטראט האט מסכים געווען די פראגע פארצושטעלן דעם שטאט-ראט. ביי אט-א-דעם מאמענט האט זיך אין זיצונגס-זאל פון מאגיסטראט גע-שאפען אנ'אנגעצויגענע שטימונג. עס איז אריינגעקומען וויצע-פרעז. ראפאל-סקי וועלכער האט אויף א שארפען אויפן זיך געווענדעט צו וויצע-פרעז. דר. וויעלינסקי, און ס'איז שיער נישט געקומען צו א ערענסטען קאנפליקט. אבער פרעז. זשעמיענסקי האט איינגע-שטילט די צדדים.

אבער די רוה האט לאנג נישט אנ-געהאלטען. באלד דערויף איז ווידער ענטשטאנען אנ'אוואנטורע צווישען לאוניק פורטאל און וויצע-פרעז. וויע-לינסקי ווייל דר. וו. האט מיט א 10 טעג צוריק קוועסטיאנירט לאוניק פור-טאל'ס אויסצאהלונגען אויף 773,71 זל. פאר א געוויסען וואזשניאק, וועלכער ווערט אויסגעהאלטען אין א הייל-אנ-שטאלט אין בוסק, און וועגען דעם האט דער מאגיסטראט לחלוטין נישט געוואוסט. דר. וו. האט אזא האנדלונג בעצייכענט אלס נישט-לעגאלע. לאוניק פורטאל האט זיך געפינען בעליידיגט פון דעם אויסדרוק און ערקלערט דעם דר. וו. אין אנ'אויפגערעגטען טאן, אז אויב ער וועט זיך נישט רעכענען מיט די ווערטער, וועט ער איהם „דערלאנ-גען, ווי ער קען"...

פרעז. זשעמיענסקי האט תיכף גע-שלאסען די זיצונג און אזוי ארום אויס-געמיטען די „קאנסעקווענצען".

אויפרייס פון א פרימוס מאשינקע

(§) נעכטען איז אין לעווינ'ס וואוי-נונג אויף פלאץ קאשטשעלני 6 צוליב אונפארזיכטיגען בעגעהן זיך מיט א שפריט מאשינקע פארגעקומען א אויפ-רייס פון וואס ביי דער 28-יעהריגע ווירטין ביילע לעווין זענען אפגעבריהט געווארען די הענט און דאס פנים. דער פאגאטאוויע דאקטאר האט איהר ער-טיילט הילף.

דאס געהיימניש פון קבר 614

(פון דער סעריע: „איבערלעבענישען פון א לאדזשער דעטעקטיוו")

(געשריבען ספעציעל פאר'ן „לאדזשער טאגעבלאט") —:— פון בערנארד הילער

(8-טע פארטזעצונג)

— וואס מיינט איהר דערמיט? — האט אנקע געוואלט פרעגען, אבער דא האט זיך פלוצלונג די טיר געעפענט און ד"ר ווייגריב איז שנעל אריינגעקומען אין דעם צימער.

ער האט ד ך קודם בעגריסט מיט ביידע פרויען, דאן האט ער זיך אראפגעבויגען צו ליובען בלומפעלד'ן, אבער ער האט בלויז געקענט פעסטשטעלען, אז ער דארף שוין נישט מעהר זיין הילף.

— ווער האט איהם געפונען טויט? — האט ער געפרעגט.

ליובע האט דערצעהלט, ווי עס איז גע-שעהן.

— האט זיך בעגנאכט קיינער נישט געפינען ביי איהם? — האט ער ווייטער געפרעגט.

קיינער האט נישט געוואוסט דערויף צו ענטפערן.

—א געהירן-שלאג! — האט ד"ר ווייג-ריב ערקלערט, אנקוקענדיג מיט א בליק דעם טויטען — אז אזוינס האט געקענט געשעהן, האט מען געקענט ערווארטען, אידער עס איז געשעהן פריהער, ווי איך האב גערעכענט.

און זאגענדיג צו אנקע'ן עטליכע מיט-פיהלענדע ווערטער, האט ער איהר גע-דריקט די האנד:

— אייער מאן איז גליקליך דערמיט, וואס ער איז אוועק פון דער וועלט. ער האט זיך נישט דארפען מאטערן אזוי פיל יאהרען. וואויל צו איהם, וואס ער האט געפונען רוה. אבער וואו איז פרוי בלומ-פעלד?

שוין האט אנקע אנגעוויזען אויף דעם נעבען-צימער. דער דאקטאר איז ארויס, הינטער איהם זענען געגאנגען אנקע און ליובע קראנץ. דער דאקטאר, אונטערזו-כענדיג די אלטע פרוי, איז געווען פער-זארגט. זי האט געווארפען דעם קאפ אהין און צוריק און האט עפעס געמורמעלט, אבער מ'האט זי נישט געקענט פער-שטעהן. דא האט זי גערופען איהר זוהן, דא אנקע'ן און דא דעם דאקטאר. מ'האט נישט געקענט פערשטעהן דעם זין פון די ווערטער, וואס זי האט ארויסגערעדט. זי האט געהאט הויכע היץ. 40 גראד. ד"ר ווייגריב האט געהאט זעהר אנ'ערנסט פנים.

—

אויפ'ן אנדערן טאג איז פארגעקומען די בעערדיגונג פונם פערשטארבענעם. עס איז געגאנגען אנקע. אזוי ווי אין געזונד-צושטאנד פון פרוי בלומפעלד איז נישט אריינגעקומען קיין פערבעסערונג, האט ליובע קראנץ זי נישט געקענט פער-לאזען און איז דעריבער נישט געווען אויף דער לויה. איהר פנים איז געווארען נאך פינסטערער און די קנייטשעס-שטרי-כען נאך שטרענגער.

קיינער האט נישט געהאט קיין אהנונג וואס פאר א מיטל שמערץ האט דער-עסען איהר נשמה דורך דעם, וואס עס איז אוועקגעגאנגען דער מאן, וועלכען זי האט געליבט הגם ער האט נים געוואוסט דערפון. און קיינער האט אויך נישט גע-וואוסט, ווי שטארק זי האט געהאסט אנ-קע'ן און ווי גערן זי האט געוואלט זי מא-כען פיהלען איהר שנאה.

אז די יונגע אלמנה האט צוריקגע-קומען פון בית-עולמ'ין געטראפען די פלע-גער'ין נעבען דער פרוי בלומפעלד, האט זי זי געפרעגט.

— איהר זענט א גאנצען טאג דא גע-זעסען, ליובע, געהט איצט ארויס אויף דער וועלט. איך וועל דערווייל דא בלייבען

— איהר ווילט דא בלייבען מיט דעם דאקטאר? — האט זיך ארויסגעריסען פון ליובע'ס מויל. אין איהר מיינען צער האט זי זיך נישט איבערגעקלערט, וואס זי רעדט.

עטליכע סעקונדען איז געווען שטיל. אנקע האט זיך צוריקגעצויגען א פאר טריט. מיט א פאר ברייט-געעפענטע אוי-גען האט זי אריבערגעקוקט צו ליובע'ן.

— וואס, וואס האט איהר געוואלט זא-גען דערמיט? — האט זי זיך עגדליך אנ-גערופען.

די פלעגערין האט נים געוואוסט וואס צו ענטפערן. זי האט שווייגענדיג א הויב געטאן מיט די אקסלען.

אבער אנקע האט נישט געוואלט אראפ-שלינגען די בעליידיגונג.

— האט איהר נים געהערט? — האט זי שארף א זאג געטאן. — איך וויל וויסען וואס איהר האט געמיינט מיט אייער בע-מערקונג.

זעהענדיג, אז מען ציהט זי פאר דער צונג צו רעדען, האט ליובע געענטפערט.

— איך האב גארנישט געמיינט, אזוי ווי איך זעה אייך שטענדיג צוזאמען מיט דעם דאקטאר, האב איך געקלערט, אז ער זאל אייך אויך איצט געזעלשאפט לייסטען! וואס איז דען דער מעהר?

אנקע איז בלייך געווארען, נישט ווי-סענדיג אליין, האט זיך איהר פויסט צו-נויפגעדריקט.

— וואס דאגה'ט איהר זיך, וואס איך טו? — האט זי געזאגט, — ווי קאנט איהר זיך דערוויגען מיר אזוינס צו זא-גען? איך בעט אייך נישט צו פערגעסען מיט וועמען איהר רעדט. איך וויל מעהר נישט אין זכות נעמען, אז איהר זענט א שוועסטערן-טאכטער פון דער פרוי בלומ-פעלד, געדענקט, וואס איך זאג?

אנ'אויפגערעגטע האט זי זיך אויסגע-דרעהט מיט דעם רוקען צו ליובע'ן און איז ארויס אין אנדערן צימער. קוים איז זי אבער אריינגעקומען דארט, א ווילדער האס האט געשפרצט פון איהרע אויגען.

— איהר וועט פערגעסען, ווער איך בין? — האט זי געציטערט ווי א שלאנג, בלייבענדיג שטעהן פאר אנקע'ן, — איך ברויך נישט, איהר זאלט פערגעסען. די קראנקהייט פון מיין מוהמע'ן הייסט מיך אפילו דא זיין, אבער לענגער ווייל איך נישט זיין קיין איין שעה אונטער איין דאך מיט אייך.

אנקע האט אנגעקוקט מיט פעראכטונג דאס מיידעל, וואס איז געווען מיט א האלבען קאפ נידריגער פון איהר.

— איהר זענט בעפרייט פון אייער אמט אלס פלעגערין, — האט זי זיך גע-ענטפערט אזוי קאלטען שניידיגען טאן — עס וועט זיך געפינען אנ'אנדערע אויף אייער ארט. ד' זאג פאר דער קראנקער איבערנעם איך. איהר קאנט אונזער הויז נאך היינט פערלאזען.

ליובע'ס פנים האט זיך צונויפגעקרומט אין אנ'אומבעשרייבליכען האס. אז אנקע האט זי געקענט הייסען געהן — אן דעם האט זי נישט געטראכט.

— איהר ווייזט מיר די טיר? — האט זי א געשריי געטאן א צוקאכטע. — אייער געמיינקייט האט שוין נישט קיין גרעניץ! גוט — איך גיה, אבער די פאלגען פון אייער האנדלונג וועט איהר באלד פיה-לען אויף אייער איינגענער הויט, איהר און אייער קאכאניק, דער דאקטאר! איך שווער אייך, אז איהר וועט נאך מיך גע-דענקען!

— ארויס! — האט אנקע א דונער גע-טאן, נישט קענענדיג לענגער זיך איינ-האלטען. — וועט איהר נישט פערלאזען דאס הויז אין פערלויף פון איין שעה, וועל איך אייך ארויסווארפען.

א הויך געלעכטער איז געווען ליובע'ס ענטפער, דערנאך האט זיך אנקע געפונען אליין.

קאפיטעל 7

דער געהיימער בריח

— וואס איז דאס?

דער פאליציי-אינספעקטאר האט א קוק געטאן אויף דער אונטערשריפט פונם בריף, וואס ער האט אנגעהויבען צו לייע-נען קיין איין אנטווארט איז אבער נים געווען. וואס לענגער ער האט געלייענט, אלץ מעהר איז זיין פנים געווארען גע-שפאנטער.

אז ער האט געענדיגט לייענען דעם בריף האט ער א קלינג געטאן:

— איך בעט אריינרופען הער רינג-נארט'ן!

אין א פאר מינוט ארום איז אין קא-בינעט אריינגעקומען דער דעטעקטיוו רינגנארט.

— לעזט איבער, הער רינגנארט, אט דעם בריף, — האט דער אינספעקטאר זיך געווענדעט צו איהם. רינגנארט האט שנעל איבערגעלייענט דעם דערלאנגטען בריף און ער האט א ציה געטאן מיט די אקסלען.

— אנ'אנגאבע? מן הסתם איז עס א שפיצעל פון די פיל ליידיגגעהערס, וואס האבען ליב צוטרייבען שפאס מיט דער פאליציי, — האט דער אינספעקטאר גע-זאגט. קאנט איר דעם דאקטאר ווייגריב?

— פון הערען קאן איך איהם, — האט רינגנארט געענטפערט, — אבער דעם פער-שטארבענעם בלומפעלד'ן האב איך גע-קענט.

— און זיין פרוי?

— זי קען איך נישט.

— הער, — האט דער פאליציי אינ-ספעקטאר א ברום-געטאן. — אונטערזו-כען דעם ענין מוזן זיכער פארט. איהר דארפט די זאך איבערנעמען, הער רינג-נארט, הגם איהר וועט דא אייערע מייס-טער-שטיק נישט געקענט ארויסווייזען. נעמט צו דעם בריף און ווערט עפעס געוואר.

אויפ'ן אנדערן טאג אינדערפריה האט זיך רינגנארט גענומען צו דער ארבייט. ער איז קודם כל געוואר געווארען, אז פיל פערזאנען עס וואוינען אין הויז פון דער פאמיליע בלומפעלד, אז די אלטע איז קראנק און ווי איהר פערשטארבע-נער זוהן איז פון ד"ר ווייגריב בעהאנ-דעלט געווארען.

(דאס ווייטערע מארגען)

פון ספּאָרט־לעבען

וועגען מייסטערשאַפט פון "א" קלאַס

„הכח" — „טוריסטען" 0:0

אַ מעטש צווישען „הכח" און טוריסטען" רופט שטענדיג אַרויס אַ גרויסע פּראַינטערעסירונג. אויך דאָס מאָל האָט זיך אויפ'ן סטאַדיאָן פון „ווימאַ" פערזאַמעלט אַ עולם פון 3000 מאַן. „הכח" האָט געשפּילט שעהן און אין דער צווייטער העלפט געהאַט אַ פולשטענדיגע איבערמאַכט. די שטורמער אָבער האָבען זיך אונטערן טויער פערלוירען, נישט אַרויסווייזענדיג קיין ענטשלאָסענהייט.

נאָך דער פויזע גייט „הכח" איבער צו אַ שטאַרקען אָנגריף, אָבער די שטורם־ליניע דעצידירט זיך נישט צו שיסען אויפ'ן טויער און אַלע אָנגריפען ווערען דעריבער נישט אויסגענוצט. זאָגאַר אַ 11 מעטער־שטויס נוצט נישט אויס סעגאַל.

אויסגעצייכענט האָבען זיך פון הכח ראַפּאָפּאָרט, האַלזאַם, שיוועק און ציגלער. פון „טוריסטען" — מיכאַלסקי און פראַנקוס.

ריכטער ה' אַנדזשעיאַק.

ו.ס.ט.—ל.ק.ס. 1:1 (0:0)
ל.ט.כ.י.—ביענ 1:3 (0:1)
ווידזעוו—פ.מ.צ. 0:6

וועגען מייסטערשאַפט פון „ב" קלאַס

חשמונאי — זיעדנאַמשאַנע 2:2 (1:1)

דער ערשטער מייסטערשאַפטס־מעטש פון „ב"־קלאַס האָט זיך פערענדיגט מיט אַ בכבודן רעזולטאַט פאַר דער יודישער מאַנשאַפט.

טויערן פאַר „חשמונאי" האָבען ערצילט אָראָנאָוויטש און גלאָזער.

ריכטער ה' יאַנדראָשטשאַק־שוואַך.

פ.ס.ק.מ. — קדימה 1:3

„קדימה" האָט נישט געהאַט איהר טאָג און געשפּילט שוואַך. כאָטש די יודישע מאַנשאַפט האָט געשאָסען דאָס ערשטע טויער דורך רובינשטיין, געלינגט „ס.ס.ק.מ." דעם מעטש צו געווינען.

וועגן מייסטערשאַפט פון דער „ליגאַ"

„וואַרטאַ" — „פּאָגאָן" 1:0
„לעגיאַ" — „קראַקאָוויאַ" 0:4
„ווִיסלאַ" — „פּאָלאָניאַ" 1:3
„טשאַרני" — „לעכיאַ" 2:4
„גאַרבאַרניאַ" — „רוך" 0:1

ערעפענונג פון ציקליסטען־סעזאָן

נעכטען איז פאָרגעקומען די פייערליכע ערעפנונג פון ציקליסטען־סעזאָן אין וועלכער עס האָבען אַנטייל גענומען איבער 1000 מאַן. ס'האָבען זיך אויסגעצייכענט די ציקליסטען פון די יודישע ספּאָרט־קלובען „בר־כוכבא", „הכח" און „טרומפּעלדאָר".

נצחון פון דער מאָטאָציקליסטען־סעקציע ביי „בר כוכבא"

פּויזען. (טעלעפאָניש צום „לאָדזער טאָג.) היינט איז דאָ פאָרגעקומען אַ מאָטאָציקליסטען ראַיד אין וועלכען עס האָבען זיך בעטייליגט העכער 100 מאַשינען פון גאַנץ פּוילען.

אין ראַיד האָט זיך אויך בעטייליגט די איינציגע יודישע מאָטאָציקליסטען־סעקציע אין פּוילען ביים היגען „בר כוכבא" דורך איהרע מיטגלידער משה לאַסמאַן און יצחק ראַבינאָוויטש דער ערשטער האָט אויפ'ן ראַיד דערצילט דעם 2־טען פּלאַץ. דער צווייטער דעם דריטען פּלאַץ.

דער דאָזיגער אונערוואַרטעטער זיג פון דער איינציגער יודישער מאָטאָציקליסטען־סעקציע אין פּוילען, האָט אין די לאָדזער יודישע ספּאָרט־קרייזען אַרויסגערופען אַ גרויסע פרייד.

„הכח"־פוטבאָל־שפּילער פערלאָזען אמעריקא

ווין (יט"). אין צוזאַמענהאַנג מיט אַג'אַלגעמיינער רעאָרגאַניזאַציע פון ווינער פוטבאָל־קלוב „הכח" וועט דער גרעסטער טייל פון די „הכח"־שפּילער, וואָס אַרבייטען זינט עטליכע יאָהר אין אַמעריקאַ, אינגיכען צוריקקומען קיין ווין. ווי עס הייסט, האָט דער ווינער „הכח" שוין געשלאָסען אַ קאָנטראַקט מיט עטליכע פון די בעסטע „הכח"־שפּילער אין ניו־יאָרק. מיט אַנדערע „הכח"־שפּילער פון ניו־יאָרק ווערען די פערהאַנדלונגען נאָך ווייטער געפיהרט. דער בעשלוס פון די אַמעריקאַנער „הכח"־שפּילער אומצוקעהרען זיך קיין אייראָפּאַ איז געקומען טיילווייז צוליב דעם עקאָנאָמישען קריזיס אין אַמעריקאַ.

אַט די דריי פונקטען

דער אונגעוועהנליך פילזייטיגער לעזער־קרייז:
סוחרים / פאַבריקאַנטען / האַנדווערקער / קליינהענדלער / פרייע פּראָפעסיעס / אַרבייטער

דער צוטרוי פון די לעזער צום „לאָדזער טאָגעבלאַט"
וואָס מיר האָבען זיך ערוואָרבען אין משך פון די 24 יאָהר וואָס אונזער צייטונג עקזיסטירט —

די פאַכמענישע און רעעלע בעהאַנדלונג
ביים אויפנעהמען אייערע בעשטעלונגען

גאַראַנטירען דעם אונבעדינגטען ערפאָלג פון אייערע אַנאָנסען אין „לאָדזער טאָגעבלאַט"

אַ האַלבּ לאַקאַל
מיט אַ שוי־פענסטער און מיט אַן'אונטער מיר אין בעסטען צענטער פון נאָוואָמיעסקאַ גאַס פון זאָפאָרט איבערצוגעבען. צו ערפאַהרען 11־טער ליסטאָפאַד (קאָנסטאַנטינער) 8, וו. 18

אַ סאָלידער יונגערמאַן
מיט גוטע רעפערענצען בעקאַנט אין עמאַלירגעשער פאַיאַנס־גלאָז בראַנזשע זוכט, וועלכע ס'איז בעשעפטיגונג. צו וויסען געבען אין רעדאַקציע פאַר „סאָליד"

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה
אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך, אז תשכן בטח ושאנן, כי הלך בתום ילך בטח ומעקש דרכיו יודע
איבער דעם זאלסטו נאר קומען אין ביוראָ
פון **ד. מאַנעלאַ**
וואָס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף פּיעטריקאָווער 17, לינקע אָפיצינע פאַרטער, טעל. 124-95
וואו עס ווערט פינקטליך ערלעדיגט, געוויסענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילנע, קאָרנע האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אדוואָלאַניעס, קלאָוזולעס זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, ווענגען דירות אין אורזשאָנד ראַזיעמטשי. ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. בעמ.: קלאָוזולעס און זאַבעזפּיע. טשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט אין משך פון 24 שעה.
מיט אַכטונג **ד. מאַנעלאַ**, פּיעטריקאָווער 17, 1־טער הויף

גערויזענער מיליטער־בעאַמטער
ב. מאַז,
№ 10 פּיעטריקאָווער
שרייבט ביטעט און גיט געוויסענהאַפטע עצות אין אַלע מיליטער־ענינים.

אליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם בצדק כל אמרי פי ואין בהם נפתל ועקש
אויב איהר ווילט ערלעדיגען אייערע אַנגעוועהטאָגטע ענינים זאָלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביוראָ
פּעטריקאָווער 17
2־טער הויף פּאַרטער
דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, טעל. 148-79,
וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס, קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען איז משך פון 24 שעה. אַפּעלאַציעס, עקספּאָזיציעס, אַדוואָלאַניעס, רעקורסען וועגען פּעסער, וויזעס אין קאָמיסאַריאַט־זשאַנדו, וועקסעל־אינקאַסאָ אויף גאַנץ פּוילען און גאַליציען ווערען פינקטליך און געוויסענהאַפט ערלעדיגט צו די ביליגסטע פּרייזען. שותּפות־אַקטען, סטאַטוטען, איבערזעצן אינטערציזיעס, אַקטען, דאַראַווירנעס אַלערליי ספּראַוועס ווערען אָנגענומען אַדורכצופיהרען, עוועטועל מיט אַנ'אַדוואָקאַט.
די איינציגע טאָכטער
פון **ישראל מאַנעלאַ**
2־טער הויף פּאַרטער, דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, טעל. 148-79.
בעמ.: דאָס ניי־„געבאַקענע" מאַנעלאַ־ביוראָ אויפ'ן ערשטען הויף האָט נישט קיין שום שייכות מיט'ן לאַנג־עקזיסטירענדען ביוראָ, וואָס געפינט זיך
אין צווייטען הויף פּאַרטער
טעלעפאָן 148-79

פּוילישע שפּראַך
ווערט ערלערנט גרינדליך דורך אַ קורצער צייט
וושכאָדניאַ 29, וו. 3.

וויכטיג פאַר דאַמען!
מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען־היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבעראַרבייטע איך אויף גאַנצליך ניי. געדענקט דעם אַדרעס:
23 זאַוואַדזקאַ 23
אין הויף, 2־טען איינגאַנג, לינקס פאַרטער.
בעמ.: נייע היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויספערטיגונג — 50 פּראָצ. ביליגער ווי איבעראַל
נאָר פאַר **2.50** זל.
„TOLA"

דאַמען־סאַקעוקעס
פון אַלטע פילץ־היטען אינגאַנצן אַהערשירט מינער אָדער דאַמען־היט, מאַך איך די שענסטע פאַסאָנס סאַקעוקעס אין פיינסטער אויספיהרונג צו שפּאָט ביליגע פּרייזען.

PENSJONAT „BAJKA" w OTWOCKU ul. GLINIECKA 7.
נעהמט אָן בעשטעלונגען אויף פסח. אַלע מאָדערנסטע איינריכטונגען: צענטראַל־בעהייצונג, לויפענדעס וואַסער וואַרם און קאַלט, ראַדיאָ, טעלעפאָן, לאַזשענקעס, גרויסע און ליכטיגע צימערן.
צוגענגליכע פּרייזען ● אַ שטרענג כשר'ע קוך
די בעשטעלונגען ווערען אויך אָנגענומען טעלעפאָניש נומער 1.23

„הצפירה"
עתון יומי, מדיני וספרותי (נוסד בשנת תרב"ב)
מופיע בוורשה מיום הראשון, 15 מרץ 1931
בהשתתפות טובי הסופרים העברים.
הכתבת: „Hacefira", Warszawa, Leszno 54, tel. 709-95
מתקבלת החתימה:
בפולניה — לחודש 7 זהובים.
הכתבת למשלוח מכתבים:
„Hacefira", Warszawa, skrzynka pocztowa 509
בלודז „הצפירה" ישולח ע"י שליחים מיוחדים בבקר השכם.
בכל עניני „הצפירה" לפנות: לבא כח של „הצפירה" ז. ווינער, קונסטנטינובסקה 49.

אויטאָגענישע שווייסונגען
מעטאַל־בעאַרבייטונגען און שלאָסער־אַרבייטען פאַר האַנדווערקער רעבאַטען!
J. Reder, Łódź
Konstantynowska 11/13,
(róg zachodniej)

8־טער! דאָס לאָדזער טאָגעבלאַט
בעקומט מען פּונקטליך 6 זייגער פריה אין אַלע פּאַהן־קיאָסקען („Ruch")

קינאָ ZACHĘTA
זגיערזשער־גאַס 26.
היינט און ווייטערדיגע טעג! הערליכער פּראָגראַם
די אייזערנע סטאַפּע
זעהר שפּאַנענדער פילם, וועלכער אילוסטרירט דאָס לעבען פון די זעלנער אויפ'ן פראָנט. אין די הויפּט־ראָלען:
Rolph Farbes, Marcelina Day
און דער העלדישער הינט **Rescor** — אויסערן פּראָגראַם:
די פערבאָטענע שעה
דאָס פּערליבטע פּאָר Ramon Nowarro i Rene Andoree
אין גראַנדיעזען ליבעס־פילם, וועלכענס אַקציע קומט פאָר הינטער די קוליסען פון אַנ'אייראָפּעאישער מלוכה.
אויסגעצייכנעט. אָרקעסטער אונטער לייטונג פון י. סטעפּאַנסקי אָנפאַנג פון די סעאַנסען אין די וואָכען טעג 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג. — שבת, זונטאָג, און חגאות 12 אַ זייגער פאָרמיטאָג. פּרייזען ערמעסיגט. דער זאַל איז גוט געהייצט.

די שענסטע פאָטאָגראַפישע אויפנאַמען
און סאָלידע אויספיהרונג איז נאָר אין דעם ערשטקל. קונסט־פאָטאָגראַפישען אַטעליער
„PARISIEN"
אינהאַבער: ה. כראַקאַ, לאָדז, פראַנציסקאַנער № 30
עס ווערען אויסגעפערטיגט אַלערליי אַרבייטען, וואָס אָנבעלאַנגט צו פאָטאָגראַפיע, צ. ב. רעפּראָדוקציעס פון מאַלער־בילדער, מאַשינען־פּלענער, אַרכיטעקטור, פאַבריקס־לאָקאַלען, אינערן און אויסערן־אויפנאַמען, פּעראַיינס־בילדער, גרופּען, באַלער, באַנקעטען, אַרטיסטישע קרייזען, אַמאַטאָרען־פאָרשטעלונגען א. אַז. וו. אַלע אויפנאַמען ווערען אויסגעפיהרט דורך מיר פּערזענליך. ספּעציאַליטעט פון פּאָרטרעטען, ווי אויך אַ גרויסער אויסוואַהל פון פּרעשידענע ראַהמען, צו זעהר ביליגע פּרייזען.
צופאָהר מיט די טראַמוויַיען 1, 6, 14.
מיט אַכטונג
Zakład Fotograficzny
„PARISIEN"
wł. H. SROKA
Łódź, Franciszkańska 30

קאָלערטע און ווייסע דאַמען־וועש
נעמט אָן צו שטיקען און נייען מיט אייגענע ווי אויך אָנפּערטרויטע וואַרע ווי Petite-reine Crèpe-de-Chine א.ז.וו. אַלעס לויט פּאַריזער און ווינער זשורנאַל. זאַוואַדזקאַ 27 בעלייוויס.

Redaktor-wydawca E. Hamburski
[illegible] S. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska [illegible]